

De flat aan het einde van de wereld

Over het boek

Auteur: Arndís Thórarinsdóttir en Hulda Sigrún Bjarnadóttir

Met illustraties van Linde Faas

Vertaler: Willemien Werkman

Uitgeverij: Volt

Over de makers

Arndís Thórarinsdóttir en **Hulda Sigrún Bjarnadóttir** leven en schrijven in Reykjavik, in IJsland. Hun boek "De flat aan het einde van de wereld" werd meermaals bekroond.

Voor ze zich volledig toegedee op het schrijven, was Arndís Thórarinsdóttir ook even voorzitter van de IJslandse sectie van IBBY: een organisatie die zich inzet om kinderen en boeken samen te brengen.

Bron: <https://www.norden.org/en/nominerade/arndis-thorarinisdottir-and-hulda-sigrun-bjarnadottir>

1. VOOR HET LEZEN

Besprek met de juryleden de titel, zonder hen de coverafbeelding te laten zien:

- Wat stel je je voor bij 'een flat aan het einde van de wereld'? Welk beeld zie je voor je?
- Wat verwacht je van het boek? Waarover zal het verhaal gaan, denk je? (vb. een flat op een verlaten plaats / een verhaal dat zich afspeelt in het heelal / een roman over het einde van de wereld...?)

2. HET VERHAAL

2.1. Korte inhoud

Björk kijkt er enorm naar uit eindelijk haar 'Oma Eiland' te ontmoeten. Op het afgelegen eiland waar haar – ongetwijfeld gezellige – oma woont, zullen ze samen zelfgebakken koekjes eten en chocolademelk drinken, want zo gaat dat toch met oma's en kleinkinderen?

Wanneer de veerboot aanmeert, blijkt al snel dat alles heel anders is dan in Björks fantasie. De kinderen die ze tegenkomt op het troosteloze eiland hebben geen idee wat Minecraft is en 'Oma Eiland' is allesbehalve blij haar familie te zien. Bovendien is er enkel wifi op een door weer en wind geteisterde landtong én kosten chocoladekoekjes er een fortuin! Dan wordt duidelijk dat de laatste veerboot voor de winter vertrokken is. Hoe zal ze de lange winter ooit doorkomen?

2.2. Cover

- Komt wat je ziet op de cover overeen met je verwachtingen? Ben je verrast? Waarom wel/niet?
- Wat vind je van het kleurgebruik? Zijn dit ook de kleuren die je voor je zag bij het horen van de titel?

2.3. Personages

- Wie zijn de hoofdpersonages? (Björk, die het verhaal vertelt, en haar familie, Oma Eiland)
- Worden Björk en haar gezin met open armen ontvangen op het Eiland? (Nee, allesbehalve: ze worden gezien als buitenstaanders/indringers).
- Welke redenen worden er hiervoor onder andere gegeven? Vb.:
 - Björks vader is ooit weggegaan van het Eiland omdat hij er niet kon aarden. Waarom zou het nu anders zijn?
 - De Eilandbewoners denken dat de familie mee zal willen eten, water en elektriciteit gebruiken, zonder zelf bij te dragen.
 - Björk kan niet verbergen dat het Eiland niet is wat ze verwacht had.
- Kan je begrijpen waarom de Flatbewoners op die manier reageren? (vb. ja, hun manier van leven wordt aangevallen / nee, waarom tonen ze niet wat meer begrip?/...)
- Kan je begrijpen waarom Björk luidop kritiek uit op het Eiland en haar bewoners? (vb. ja, haar ouders hebben haar niet goed voorbereid op de zogenaamde 'vakantie' / ze is nu eenmaal een flapuit en kan haar gevoelens niet wegsteken / nee, ze kan toch wat meer op haar woorden letten?!/...)
- Kan je zeggen dat er aan beide kanten vooroordelen zijn? Zo ja, kan je hiervan voorbeelden geven? Vb.:
 - "Er zitten niet veel verschillen tussen de mensen hier! Je weet wel! Mensen van verschillende afkomst! Homoseksuelen! Minderheden!" (p.209)
 - "Er is elektriciteit voor alle mensen die aan de gemeenschap deelnemen. De mensen aan wie je iets hebt. Hier in de flat hebben we niets te maken met mensen die meer nemen dan geven." (p.27)
- Zijn deze verwijten / vooroordelen gegrond? (Nee, in de Flat wordt iedereen aanvaard voor wie ze zijn en de nieuwe bewoners willen zeker bijdragen aan de gemeenschap.)
- Zijn de standpunten van de personages nog steeds hetzelfde aan het einde van de roman? (Nee, het vertrouwen en begrip groeien doorheen het verhaal.)
- Kan je hiervan enkele voorbeelden geven? Vb.:
 - Björks oma geeft haar een heel belangrijke taak, namelijk die van boodschapper.
 - 'dat kind' wordt 'Björk' (p.198), 'Oma Eiland' wordt 'Oma Bríet'. Krístin en Emma gebruiken uiteindelijk niet langer het woord 'meisje' als gebarennaam voor Björk. Ze krijgt haar eigen teken. (p.292)
 - Magnea maakt sushi voor Björk (p.290). Dat is een groots gebaar, aangezien ze voor elke Flatbewoner één keer per jaar hun lievelingsgerecht maakt.

2.4. Vertelperspectief / structuur

- Wie vertelt het verhaal, door wiens ogen zien we het verhaal? (Björk, ik-verteller)
- Wat vind je daarvan? Vond je het interessant om het eiland samen met Björk te ontdekken?
- Denk je dat het verhaal anders zou geweest zijn als een ander personage aan het woord was geweest? Hoe zou het verhaal er bijvoorbeeld uit gezien hebben als Ingó het verhaal had verteld? Waarom denk je dat? (Vb. Ingó paste zich gemakkelijker aan, waardoor je een minder interessant verhaal krijgt/ Ingó doet het leven op het Eiland er flitsend en aanlokkelijk uitzien op zijn kanaal en zou misschien niet zo veel vertellen over de mindere kanten van het leven daar/...)
- En als Valur de verteller was geweest? (vb. Valur wil zo graag weg dat hij de voordelen niet meer kan zien / de klemtoon van het verhaal zou eerder liggen op het hoe en waarom van zijn opstandigheid/...)

2.5. Tijd

- Wanneer speelt het verhaal zich af? (In het heden, want telefoons, YouTube, Minecraft,...)
- Vind je dat het verhaal ook aanvoelt alsof het zich hier en nu afspeelt? (vb. ja, door de verwijzingen naar spelcomputers, YouTube, maar ook naar de vervuiling en de klimaatverandering / nee, het voelt anders aan doordat de Eilandbewoners gezelschapsspellen spelen in plaats van televisie te kijken, een koelkast delen, niet elke woning een toilet heeft,...)

2.6. Einde

- Wat vind je van het einde en van:
 - de beslissingen van Oma Eiland? (vb. past niet bij haar karakter / leuk dat ze openstaat voor verandering / ...)
 - de gevolgen van het YouTube-kanaal van Ingó, zowel op het Eiland als op het vasteland? (vb. ongeloofwaardig dat er zoveel mensen opdagen om het Eiland te zien en te beleven / mooi dat zijn kanaal ertoe leidt dat mensen gaan nadenken over hun levensstijl/...)
 - de beslissing van de familie om vooralsnog op het eiland te blijven wonen? Had je dat verwacht?
- Wat vind je van de opbouw naar de ontknoping toe? (vb. mooi uitgewerkt, te abrupt,...)
- Hoe zie jij het verhaal verder gaan? Wat met al die bezoekers?
- Vind je het moment waarop het verhaal eindigt net goed, of was je bijvoorbeeld graag nog meer te weten gekomen over de toekomst van het Eiland?

3. VERWERKING

3.1. Individu versus gemeenschap

Op het Eiland is de gemeenschap erg belangrijk. Iedereen heeft zijn eigen taak, iedereen draagt bij, iedereen is op elkaar aangewezen.

- Welke voor- en nadelen van het leven in zo'n hechte gemeenschap vind je in de roman?
 - Je moet een taak vervullen die de gemeenschap draaiende houdt. De kans dat je je eigen beroep kan kiezen, is dus erg klein. Máár, je doet wel iets wat de anderen vooruithelpt.
 - Wat vinden de Eilandbewoners hiervan? (“Iedereen hier vond zichzelf zo bijzonder en belangrijk!” (p.75))
 - Hoe reageren Björks ouders op het nieuws dat ze een taak zullen toegewezen krijgen? (Niet enthousiast) Veranderen ze van mening? (Björks mama vrij snel; haar papa blijft toch verlangen naar meer flexibiliteit)
 - Eén voor allen, allen voor één, zoals blijkt uit dit citaat: “Kristín en Emma behoren tot onze gemeenschap. Natuurlijk leren we hun taal.” (p.142)
 - Waarom zegt oma dat zo? Waarom is dat zo vanzelfsprekend? (Omdat iedereen telt in de gemeenschap. Het is ook belangrijk dat iedereen met iedereen kan praten als je op elkaar aangewezen bent.)
 - “Hier is alles veel eenvoudiger.” (p.127)
 - Wie zegt dit? Begrijp je wat de mama van Björk hier bedoelt? Kan je erin komen dat zij dit leven eenvoudiger vindt? Dat ze zonder telefoons, sociale media, televisie en alle luxe van voorheen minder stress heeft?
 - Hoe staat Björk hier tegenover? (Aanvankelijk heeft ze heimwee naar alle luxe, maar uiteindelijk heeft ze het gevoel dat ze niets meer nodig heeft dan wat ze al heeft.)
 - Zijn er ook personages die hun plaats maar niet kunnen vinden in de gemeenschap (Ja, Valur, maar ook Björks papa blijft ermee worstelen.)
 - Kan je begrijpen dat Valur én Björks papa in opstand komen?
 - Het is belangrijk dat je iedereen kan vertrouwen als je op elkaar aangewezen bent.
 - Wat gebeurt er in de roman waardoor “De deuren werden nu op slot gedaan, terwijl ze altijd open waren geweest” (p.183) (Iemand stal de kerstspullen en saboteerde de lift.)

3.2. Milieu en duurzaamheid

- Björks papa vertelt: “Vroeger was het allemaal anders, maar het weer is hier de laatste tientallen jaren zo verslechterd.” (p.18)
 - Wordt hier in de roman een verklaring voor gegeven? (Ja, de klimaatverandering)
 - Voelen de Eilandbewoners de klimaatverandering nog op een andere manier? (Ja, er zijn wel eens ijsberen op een ijsschots naar het eiland toegekomen, doordat hun leefgebied steeds kleiner wordt (p.179)).
 - Heb je wel eens gehoord van Earth Overshoot Day, de dag waarop we hebben opgemaakt wat de aarde ons op een jaar tijd kan geven? In 2023 viel die dag op 2 augustus, maar als iedereen op aarde zo zou leven als men doet in België, zou die dag al in maart vallen. (Bekijk eventueel het nieuwsbericht uit het jeugdjournaal: <https://jeugdjournaal.nl/artikel/2485209-onderzoekers-we-verbruiken-veel-meer-dan-de-aarde-aan-kan>)

- Denk je dat Earth Overshoot Day op het Eiland vroeger of later zou vallen dan 2 augustus? Waarom denk je dat? (Vb. de flatbewoners zijn erg bezig met recyclen / ze delen met zijn allen één koelkast / ze gooien zo weinig mogelijk weg: kapotte brillen worden geplakt met plakband en broeken worden langer gemaakt / ze produceren hun eigen elektriciteit/...)
- Worden de Eilandbewoners nog met andere milieuproblemen geconfronteerd?
“Het strand was niet echt mooi. Er dreef allerlei rotzooi in de branding en schelpen waren onzichtbaar geworden tussen de plastic rommel in alle kleuren van de regenboog.” (p.59)
- Waarom leven de mensen op het Eiland eigenlijk zo milieubewust? (Ze hebben niet zo gemakkelijk toegang tot elektriciteit, voeding, kleding, ... als de mensen op het vasteland / ze worden meer geconfronteerd met de gevolgen van de klimaatverandering / ...)
- “We geven een verhaal. En het verhaal gaat niet bij je weg, ook al breng je het boek weer terug.” (p.185)
- Wat vind je van het gebruik om een boek uit de bibliotheek cadeau te doen? Is er een verhaal dat jij cadeau zou doen? Snuister misschien even in de rekken van de bibliotheek!

3.3. Creatieve opdracht

MATERIAAL

-
- Kosteloos materiaal zoals wc-rollen, snoeppapiertjes, gebruikt inpakpapier, doosjes, flessen en doppen, stukjes stof, touw...
-
- stiften/kleurpotloden/lijm/
-

Op het Eiland wordt heel erg uitgekeken naar Kerstmis. De vele lichtjes en vrolijke versieringen helpen de wintermaanden lichter te maken. Wanneer alle kerstspullen gestolen blijken te zijn, maken de bewoners zelf nieuwe versieringen van kosteloos materiaal.

Maak zelf ook eens kerstversiering van herbruikbaar materiaal of, als je erg geïnspireerd bent, maak met dergelijk materiaal een kijkdoos waarin je jouw beeld van het eiland weergeeft.

4. VERDER LEZEN

- De laatste beer / Hannah Gold, Levi Pinfold (ill.) en Pauline Michgelsen (vert.) (Volt, 2022)
 - Dit is een goed gidsje: voor een betere wereld/ Marieke Eyskoot (Meulenhoff Boekerij B.V., 2020)
-

Leve Astrid!

Over het boek

Auteur: Barbara Rottiers

Uitgeverij: Pelckmans

Over de maker

Barbara Rottiers noemt zichzelf “een avontuurlijke verhalenverteller in woord en beeld.”. Ze werkte jarenlang als presentatrice en programmamaker voor VRT en Radio1, maar zei “het werk” vaarwel om voluit te gaan voor projecten die haar hart sneller doen slaan.

Bron: <https://www.barbararottiers.com/bio>

1. VOOR HET LEZEN

- Heb je al wel eens van Pippi Langkous gehoord? En zo ja, hoe? (Vb. de verhalen / film / animatiereeks / theater /...). Doet bijvoorbeeld één van de bijgevoegde afbeeldingen een belletje rinkelen?
- Wat weet je van Pippi? (vb. vlechten en sproeten / kan haar paard optillen / Villa Kakelbont / ze doet gewoon waar ze zin in heeft /...)
- Wat valt je op aan de vormgeving van de titel op de cover? (De vlechten van Pippi Langkous)
- Welk gevoel geeft Pippi jou? Word je vrolijk van haar? Waarom wel/niet?
- Pippi is het geesteskind van de Zweedse schrijfster Astrid Lindgren. Barbara Rottiers is niet de enige die fan is van deze schrijfster. Kijk eens hoe vaak zij voorkomt in de “De Grote Vriendelijke 100” (een lijst van de 100 beste kinderboeken ooit, een initiatief van “De Grote Vriendelijke Podcast”)?
- Heb je wel eens gehoord van één van de andere titels van Astrid Lindgren uit deze lijst?
- De titel van dit boek is “Leve Astrid! Levenslessen met de L van Lindgren”. Hét levensmotto van Astrid Lindgren was: “Deze dag, een leven.” Wat denk jij dat ze hiermee bedoelde?

2. HET VERHAAL

2.1. Korte inhoud

Barbara Rottiers is gefascineerd door de Zweedse schrijfster Astrid Lindgren en hoe zij in het leven stond. Op haar eigen, enthousiaste manier schetst ze het levensverhaal van haar grote voorbeeld en laat ze de lezer zien dat we allemaal nog wel iets kunnen leren van deze zelfverklaarde ‘kinderachtige’ vrouw wat betreft verwondering, levenslust en gewoon je unieke zelf zijn.

2.2. Genre en stijl

- “Leve Astrid!” is een biografie. In een biografie wordt het leven van een bepaald persoon beschreven.
“Er kunnen vast honderden verschillende boeken over haar leven geschreven worden en die zullen allemaal anders zijn. Dit is een verslag van mijn liefde voor de oma van Zweden, de moeder van Pippi Langkous, het eeuwige kind Astrid Lindgren.” (p.11)

- Vind je in dit boek enkel het levensverhaal van Astrid Lindgren? (Nee, Barbara Rottiers onderbreekt het levensverhaal voor intermezzo's over de Zweedse taal, over Selma Lagerlöf,.../ de auteur vertelt ook over zichzelf / ze voegt grapjes toe, zowel in de tekst als in haar illustraties).
- Kijk eens naar de illustraties. Wat valt je daaraan op? (vb. kleurrijk / dynamisch / vol grappige details / druk /...)
- Geven ze enkel weer wat er in de tekst staat?
 - Soms wel, vb. de pretlichtjes als confetti en slingers op pagina 86.
 - De illustraties zijn vaak ook een grappige aanvulling op de tekst, vb. de verschillende soorten protestkopstanden op pagina's 78-79.
 - Soms wordt door middel van een illustratie een verhaal verteld, zoals dat over Barbara's bezoek aan de speelgoedwinkel op pagina 65.
- Behandelt de auteur enkel de fijne momenten uit het leven van Astrid Lindgren? (Nee, ze schrijft over "haar malle streken, haar pret in de dingen (...). Maar net zo goed over haar verdriet, want dat was er ook, net als in ieder mensenleven." (p.9))
- Er worden dus wel wat serieuze onderwerpen aangesneden. Kan je enkele voorbeelden geven?
 - haar werk als spionne tijdens de Tweede Wereldoorlog
 - haar ongeplande zwangerschap
 - het overlijden van haar man
 - haar eenzaamheid, ook al was ze bijna nooit alleen
- Is het dan ook een serieus boek? Vind je het een zwaar boek? Waarom wel/niet?
- Welk gevoel krijg je bij het lezen van dit boek? (Vb. ik word er vrolijk van / ik vind het te chaotisch door de combinatie van tekst en afbeeldingen en de intermezzo's /...)
- Welk gevoel denk je dat Barbara Rottiers wilde overbrengen met haar boek? (Enthousiasme, vrolijkheid, speelsheid,...)
- Vind je dat ze erin geslaagd is haar enthousiasme over haar heldin te delen met jullie?

- **Doe-opdracht 1: vergelijkend onderzoek**

Ga in de bibliotheek eens op zoek naar andere boeken over Astrid Lindgren. Vergeet ook zeker niet te kijken in boeken waarin meerdere inspirerende vrouwen aan bod komen, zoals "Bedtijdverhalen voor Rebelse Meisjes" van Elena Favilli en Francesca Cavallo.

- Wat zijn de verschillen en gelijkenissen in de manier waarop het levensverhaal van Astrid Lindgren neergepend wordt? (Vb. wel bewonderend en gelijkaardige verhalen / geen persoonlijke opmerkingen / serieuzer en minder grapjes, ...)

- **Doe-opdracht 2: tableau vivant**

Barbara Rottiers maakte illustraties van enkele bekende foto's van Astrid Lindgren. Maak zelf een levend schilderij / tableau vivant van één van haar illustraties. Beeld uit wat je op de illustratie ziet en houd die positie dan even aan!

- **TIP 1:** niet alleen mensen kunnen uitgebeeld worden, ook dieren en dingen zoals bomen, tafels en schrijfmachines!
- **TIP 2:** maak eventueel een foto van jullie levend schilderij en plaats deze naast de illustratie van Barbara Rottiers en de oorspronkelijke foto (de meeste zijn gemakkelijk te vinden op het internet).

2.3. Vertelperspectief / structuur

- Wie vertelt het verhaal? (Barbara Rottiers)
- Is er sprake van een hij/zij vertelling of van een ik-vertelling? (Allebei! De auteur vertelt namelijk niet alleen over haar rolmodel in de zij-vorm, maar ook over zichzelf in de ik-vorm).
- Vind je het leuk dat ze ook wat over zichzelf vertelt en over haar bewondering voor de Zweedse schrijfster? Had je liever gewoon het levensverhaal van Astrid Lindgren gelezen?

2.4. Tijd

- In welke tijd speelt het verhaal zich af?
 - Tussen 1888 (de ontmoeting van haar ouders) en 2002 (de dood van Astrid Lindgren).
 - Maar ook: in het hier en nu!
- Er zit dus ongeveer 135 jaar tussen het moment dat Astrids ouders elkaar ontmoetten en het moment dat wij dit boek lezen! Zijn de tijden veranderd, vind je? Waarom zeg je dat?
- Wat zegt Barbara Rottiers over die veranderende tijden aan het begin van het boek?
 - “Wacht! Alle boeken van Astrid Lindgren zijn zo wit als een pier. Astrid Lindgren leefde namelijk in een andere tijd.” (p.6)
- Had je hier al eens bij stilgestaan / was het je al eens opgevallen dat de diversiteit die je rondom je ziet, niet altijd aanwezig is in boeken/films/...?
- Vind je het interessant / belangrijk dat Barbara Rottiers hier een opmerking over maakt?
- Na het lezen van het boek: Nu je wat meer weet over Astrid Lindgren, denk je dat Barbara Rottiers gelijk heeft als ze zegt: “ik wéét gewoon dat Astrid elk kind even bijzonder had gevonden en jullie allemaal graag een hoofdrol had gegeven.” (p.6) (Vb. Ja, ze wilde dat mensen elkaar goed behandelen / ze vond uniek zijn en jezelf zijn heel belangrijk /...)

- **Doe-opdracht: Pippi's**

MATERIAAL

-
- papier
 - tekengerief: potloden, kleurpotloden, stiften, pennen, verf...
-

Kijk eens naar de Pippi's aan de binnenkant van het boekomslag.

- Wat valt je op? (Pippi in alle kleuren, vormen en maten)
- Hoe zou jouw Pippi eruit zien? Ga vooral zelf aan de slag!

2.5. Einde

- Wat zie je op bladzijde 92 van het boek (een tekening van een opgekruld diertje).
- Welk gevoel krijg je als je naar dit diertje kijkt? (vb. het ziet er knus en vredig uit / het diertje ziet er tevreden uit /...)
- Waarom eindigt de auteur het boek met deze illustratie, denk je? (Astrid zei aan het einde van haar leven: “Ik wil alleen nog maar een diertje zijn diep in het bos” (p.88))
- Wat vind je ervan dat Barbara Rottiers het boek eindigt met deze prent? Vind je het passend? (Vb. Ja, Astrid hield van natuur en rust / Nee, ik had liever het einde van p.91 /...)

3. VERWERKING

3.1. Wees speels en geniet van het leven

- “Over Astrid Lindgren werd gezegd dat ze tot op haar oude dag pretlichtjes in haar ogen had.” (p.86)
 - Lees de tekst op pagina 39. Wat zegt/beschrijft Astrid Lindgren hier?
 - Kan je uit deze tekst afleiden wat haar gelukkig maakte? (De natuur, spelen, vrijheid,...)
 - Op pagina 64 vertelt Barbara Rottiers over het moment dat Astrid even het speelse kwijt geraakte. Hoe vond ze het terug? (Door haar kinderen).
 - Stopte ze ooit nog met spelen? (Nee, ze bleef spelen en klom zelfs als tachtiger nog in bomen.)
 - Wat was haar levensmotto nu weer?

- “Deze dag, een leven.” (zie p.91) oftewel “Ik vind dat je elke dag moet beginnen met het idee dat het de enige dag is die je hebt.” (p.5)
 - Wat vind je daarvan? Kan je begrijpen dat Astrid zich gelukkig voelde door te leven naar deze filosofie?
 - Wat denk je dat er gebeurt als je deze goede raad volgt? (Vb. Je zal meer beleven / je zal meer kansen aangrijpen / je zal minder geven om wat anderen van je denken /...)

3.2. Wees jezelf

Kijk en luister eens naar de titelsong van #LikeMe:

“Laat me los, laat me gaan, laat me leven
Ik zal de wereld zelf wel gaan beleven
Ik ben mij voor altijd, ik ben wat je ziet
‘k Ben mezelf vogelvrij, dus beoordeel niet
Want wat jij denkt van mij wel dat deert mij niet
Want ik ben like me.”

- Denk je dat Astrid Lindgren deze zinnen luidkeels zou meegezongen hebben? Waarom denk je dat? (vb. Ja, want ze wilde zelf beslissen wat ze deed in het leven.)
- Op welke momenten in haar leven trok Astrid zich niets aan van wat anderen van haar zouden denken? (Haar wandeling met Lasse in Vimmerby (p.56) / in bomen klimmen en schommelen; (p.64 en p.86) / haar haren kortknippen (p.44) / lange broeken dragen (p.46) /...)
- Waarom wilde ze oorspronkelijk absoluut geen schrijfster worden? (Omdat iedereen dat van haar verwachtte en zei dat ze dat absoluut moest gaan doen.)
- Waarom is ze dan uiteindelijk toch schrijfster geworden, denk je? (Omdat ze er gelukkig van werd.)

3.3. Kom op voor datgene waarin je gelooft

- Astrid Lindgren schreef niet alleen boeken. Waarvoor gebruikte ze haar schrijftalent nog? (Om onrecht aan te kaarten).
- Wat vond zij belangrijk? (Kinderrechten, vrede in de wereld, dierenrechten, gelijkheid van man en vrouw,...)
- Op welke manier kwam ze op voor de dingen waar ze in geloofde? Bereikte ze daarmee haar doel? (“Meestal met humor en een kwinkslag, maar o zo doelgericht.” (p.78) Er werd zelfs een wet over dierenwelzijn naar haar vernoemd, ook al ging die volgens haar niet ver genoeg.)
- Waarvoor of waartegen zou je zelf wel eens kopstand willen doen? Verzin gerust je eigen woord voor dat protest, naar het voorbeeld van Astrid en Barbara!

3.4. Na het lezen

- Wat is je het meest bijgebleven van het leven van Astrid Lindgren? Wat neem je mee?
- Barbara wenst ons allemaal iemand in ons leven zoals Erik, Astrid en buurvrouw Janneke. Heb jij misschien zo iemand in je leven: iemand met pretlichtjes in de ogen en knotsgekke fratsen?
- Is er iemand die jij zozeer bewondert, dat je er een biografie over zou schrijven?

VERDER LEZEN

- De boeken van Astrid Lindgren!
 - Word nooit groot / Al Blyth, Stella Gurney en Quentin Blake (ill.) (De Fontein, 2022)
-

Bijlage 1a

Bijlage 1b

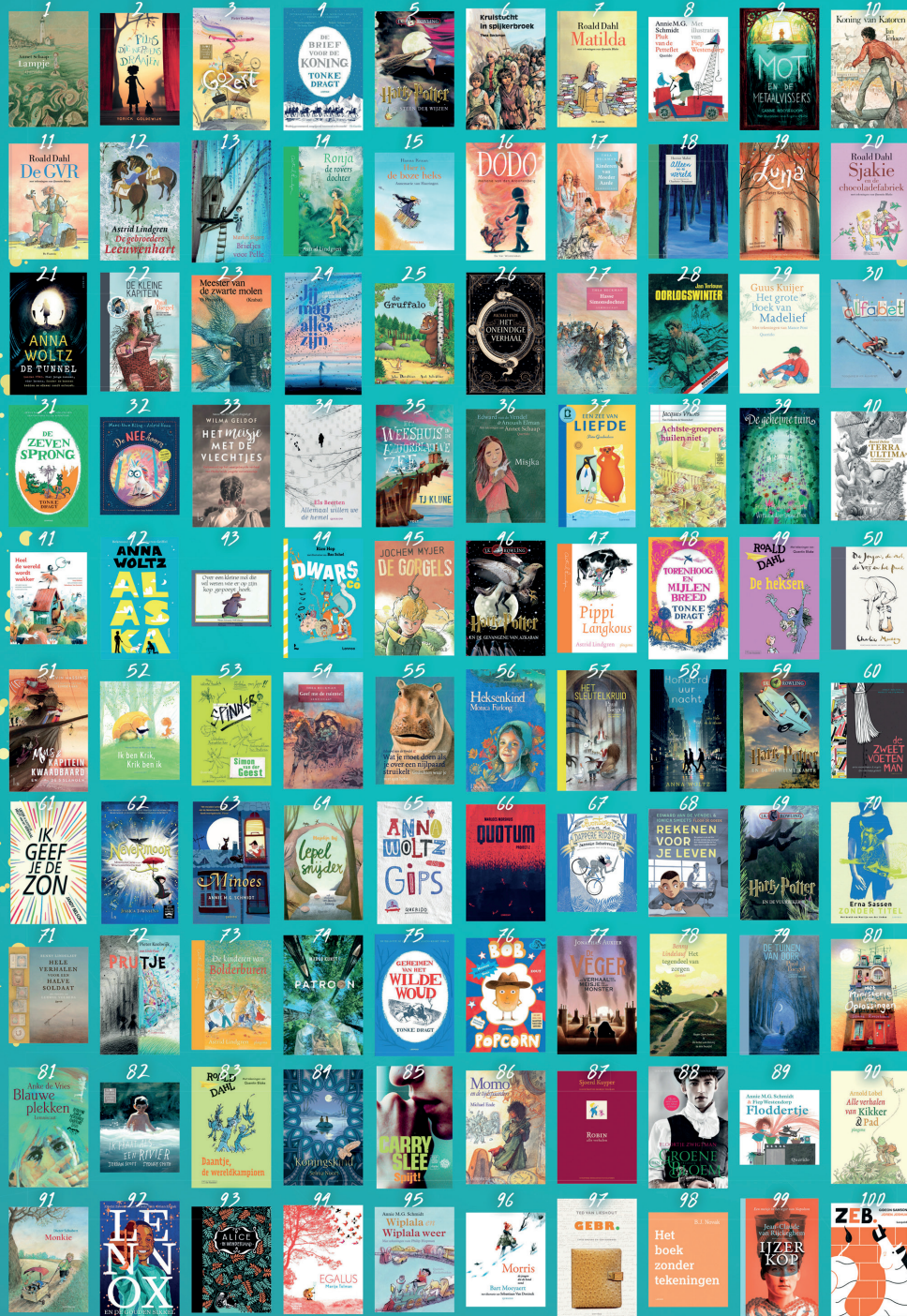

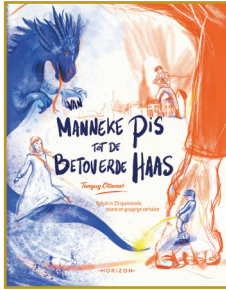
Bijlage 2

DE GROTE VRIENDELIJKE 100

DE FAVORIETE KINDERBOEKEN ALLER TIJDEN

EDITIE 2022!

Van Manneke Pis tot de betoverde haas

Over het boek

Auteur: Tanguy Ottomer

Illustrator: diverse illustratoren

Uitgeverij: Horizon

Over de maker

Tanguy Ottomer houdt van verhalen en doet er alles aan om ze levend te houden. Dit doet hij niet alleen als enthousiaste en wereldberoemde stadgids, maar hij schrijft de verhalen ook neer. Zo bracht hij samen met Philippe Hosselet een prentenboek uit, gebaseerd op zijn lievelingsverhaal: dat over de vriendschap tussen weesjongen Nello en de hond Patrasche. Het speelt zich af in en rondom Antwerpen, maar is vooral erg populair in Japan. Mede dankzij Tanguy Ottomer kan je trouwens een standbeeld van de vrienden vinden aan de voet van de Antwerpse Onze-Lieve-Vrouwekathedraal.

Bronnen: <https://antwerpspersbureau.be/standbeeld-van-nello-patrasche-staat-letterlijk-in-de-schijnwerpers> en <https://www.beroepsbelg.be>

1. VOOR HET LEZEN

- Lees de titel van het boek, verzwijg nog even de ondertitel:
 - Heb je al eens gehoord van Manneke Pis of de betoverde haas? Zo ja, wat weet je erover?
 - Wist je dat je het beeldje van Manneke Pis in Brussel kan gaan bezoeken? Heb je dat al eens gedaan? Wat vond je ervan?
 - Wist je dat het niet zomaar een beeldje is, maar dat dat plussende jongetje ook zijn eigen verhaal heeft?
 - Waarover denk je dat dit boek zal gaan? (verhalen uit België)
- Bekijk samen de illustraties op de cover van het boek.
 - Herken je nog figuren? (vb. Lange Wapper,...)
 - Is er een verhaal dat bij jou in de streek de ronde doet; waar een speciale viering rond bestaat of dat vereeuwigd is in een kunstwerk? (Vb. De Ros Beiaardommegang in Dendermonde, de Wieltjesfeesten in Menen,...)

2. HET VERHAAL

2.1. Korte inhoud

Tanguy Ottomer verzamelde 20 verhalen van eigen bodem. Het zijn, zoals hij het zelf zegt:

“bekende, minder bekende of zelfs verloren verhalen die we simpelweg nooit mogen vergeten.” (p.3)

2.2. Personages

- Kijk eens naar het verhaal over Manneke Pis. Wie zijn de personages in dit verhaal? (Een jongetje, een heks, een zwerver).
- Wat kom je te weten over deze personages? Hoe zijn ze? (Het jongetje is lief, maar ondeugend; de heks kwaadaardig; de zwerver nieuwsgierig en behulpzaam.)
- Zijn de personages aan het einde van het verhaal anders dan aan het begin van het verhaal? Kom je iets meer over hen te weten? (Nee)
- Is dit ook zo in de andere verhalen? (De personages hebben inderdaad maar een paar karaktereigenschappen en vaak weten we zelfs hun naam niet. Ze veranderen niet doorheen het verhaal, op enkele uitzonderingen na, waar het hoofdpersonage een les leert, vb. in verhaal over Tijn Uilenspiegel.)
- Kan je enkele voorbeelden geven?
 - In Reinaert De Vos krijgen we bijvoorbeeld een listige vos en een gulzige beer.
 - Brabo en Gilles de Chin zijn onverschrokken en rechtvaardige helden.
 - De fee Lienne is mooi en Rambert is nobel.

2.3. Stijl

Wist je dat het woord 'sprookje' is afgeleid van 'gesproken'? En dat het woord 'sage' komt van het oude Nederlandse woord voor 'zeggen' of 'wat gezegd wordt'. Volksverhalen werden namelijk lang voor ze neergeschreven werden van generatie op generatie doorverteld.

- Deze verhalen zijn wel neergeschreven, maar kan je toch elementen in de tekst vinden die lijken alsof het verhaal aan jou verteld wordt? (Ja, de verteller spreekt de lezer aan.)
- Kan je hier enkele voorbeelden van geven?
 - “Maar je raadt het al: ...” (p.11)
 - “Wist je dat er ook heel lang geleden al circussen bestonden?” (p.106)
 - “Wat zeg je? Je hebt nog nooit van de vier heemskinderen gehoord? En ook niet van het Ros Beiaard? Dan is het hoog tijd dat je eens goed gaat zitten en je oren spitst.” (p.52)
- Vaak maakt de verteller tussen haakjes een opmerking:
 - “(Maar daar werd minder over verteld, want om een of andere gekke reden vonden mensen een land waar draken woonden toch net iets minder aantrekkelijk.)” (p.98)
 - “(Want de smid dacht van wel, maar hij kon echt he-le-maal niet dansen.)” (p.29)
- Wat is volgens jou het doel van deze opmerkingen? (Vb. iets verklaren / humor / ...)
- Vind je het aangenaam om door de verteller aangesproken te worden of stoor je je eraan? Voel je je meer betrokken bij de verhalen of net niet? Waarom wel/niet? (Ja, ik vind die opmerkingen wel grappig / nee, het is toch niet hetzelfde als een verteller die inspeelt op de reacties van het publiek/...)

2.4. Vertelperspectief / structuur

- Wie vertelt het verhaal? (Een verteller vertelt de verhalen in de hij-vorm)
- Lees de eerste alinea van de verhalen. Wat komen we erin te weten? Hebben ze een herkenbaar begin?
 - Over wie of wat gaat het verhaal? (het meisje, het jongetje, de wonderbaarlijke geit, een arme familie, de smid,...)
 - Waar speelt het zich af? (in een stad hier ver vandaan / in Antwerpen/...)
 - En wanneer? (Heel lang geleden)
- In welke volgorde vertelt de verteller het verhaal? Springt hij heen en weer tussen de gebeurtenissen, of is het eerder: eerst gebeurde er dat, daarna dat en tenslotte dat. (De verhalen worden heel rechtlijnig en chronologisch verteld.)

2.5. Tijd en plaats

- Dit zijn verhalen van Belgische bodem. Wordt dat uit alle verhalen duidelijk? Kan je voorbeelden geven van wanneer wel/niet?
 - Het ros Beiaard en de vier Heemskinderen vluchten met hun paard naar Dinant.
 - Lange Wapper teistert Antwerpen.
 - Manneke Pis redt Brussel.

Maar: de verhalen van het monster uit het moeras en de smid en zijn Alvermanneke spelen zich af ergens in 'een klein dorpje', zonder dat er dieper op wordt ingegaan.

- Wanneer spelen de verhalen zich af?
 - Er was eens, lang geleden,...
 - Toen de dieren nog spraken,...
- Niet alleen uit de beginwoorden van de verhalen kan je afleiden dat ze zich lang geleden afspeelden. Kan je nog voorbeelden geven van woorden, gebeurtenissen,... die hiernaar verwijzen? (vb. koetsen, stadspoorten worden 's avonds gesloten, herberg, Rambert sluit zich aan bij de kruisvaarders,...).

2.6. Sfeerschepping

In zijn voorwoord noemt Tanguy Ottomer het boek een voorleesboek. Hij heeft de verhalen ook zelf ingesproken. Je kan bijvoorbeeld hier een stukje beluisteren: <https://www.luisterrijk.nl/luisterboek/9789464101560/van-manneke-pis-tot-de-betoverde-haas>

- Vind je dat het lezen van de verhalen hetzelfde aanvoelt als ernaar luisteren? Zo nee, wat maakt voor jou het verschil? (vb. intonatie, bepaalde klemtonen...)
- Vind je dat de verteller erin slaagt de verhalen tot leven te wekken?
- Als je kijkt naar de woorden die hij kiest, welke woorden zorgen er dan voor dat je de gebeurtenissen goed voor de geest kan halen? (Hij gebruikt veel beeldende en beschrijvende woorden, zoals bijvoeglijke naamwoorden,...)
- Kan je enkele voorbeelden geven van zulke beeldende passages?
 - “Het rook er naar verse mango's (voel je het water al in je mond lopen?)” en “De vruchten barstten bijna uit hun schil.” p.97
 - “Geen warme, zachte, donzige deken, maar een kille laag van ijskoude smurrie.” (p.86)
 - “Als ze op Beiaard reden, vlogen ze door de velden.” (p.54)
 - “In het laatste restje maanlicht wandelden de twee broers naar huis.” (p.91)
 - “Om de zoveel nachten hoorden de dorpingen woeste kreten en luid gegil. Zo luid dat het zelfs boven de brullende rivier uit kwam.” (p.93)
 - “Het gekrakeel van de kinderen werd onderbroken door een luide, kakelende lach van boven hen.” (p.22)

3. VERWERKING

In een interview met de krant PZC vertelt Tanguy Ottomer:

“Het was enorm fijn om op zoek te gaan naar al deze verhalen en ze te bundelen” (...) Legendes hebben vaak verschillende versies, dus was het wel een uitdaging om het 'correcte' verhaal te achterhalen. Uiteraard heb ik er mijn eigen sausje over gegoten, maar dan wel zonder van de 'feiten' af te wijken.”

Bron: <https://www.pzc.nl/antwerpen/tanguy-ottomer-brengt-kinderboek-uit-over-vergeten-belgische-legendes~a6437a8b/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

3.1. Verschillende versies

- Heb je wel eens een verhaal gehoord dat je al kende, maar dan net iets anders?
 - Vb. hoe loopt het af met de stiefzussen van Assepoester? Vragen ze om vergiffenis en sluit Assepoester hen in de armen? Worden ze gestraft voor hun valsheid, en zo ja, wat is hun straf?
 - Vergelijk ook eens de Disney-versie van bekende sprookjes met hoe ze in sprookjesboeken neergeschreven staan.
- Hoe komt het dat volksverhalen zoals sprookjes, legendes en sagen vaak verschillende versies hebben? (Ze worden voortverteld, telkens opnieuw, van generatie op generatie, waardoor er verschillende variaties ontstaan.)
- Speel bijvoorbeeld eens een spelletje 'Doorfluistertje' om dit te illustreren: de kinderen fluisteren een zin aan elkaar door. Is deze aan het einde van de ronde nog hetzelfde als aan het begin? (Bron: <https://www.goedinvorm.nu/materiaal/spel-doorfluistertje#:~:text=Een%20leider%20of%20een%20kind,de%20hele%20kring%20rond%20is.>)

3.2. De 'feiten'

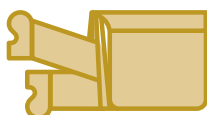
- Wat bedoelt de auteur ermee dat hij zich aan 'de feiten' gehouden heeft? (Dat hij niet al te ver is afgeweken van de oorspronkelijke verhalen.)
- Zouden deze verhalen echt kunnen gebeurd zijn? (Nee, zeker niet allemaal/helemaal. Er is vaak sprake van heksen, feeën, draken, kwelgeesten, sprekende dieren,...)
- Zijn er elementen in de verhalen die wél echt gebeurd zouden kunnen zijn? (Ja, vb. Brussel was mogelijk in gevaar door een grote brand/ een onmogelijke liefde waarbij de geliefden 's nachts afspreken/ een gierige buurman die tot inkeer gebracht wordt/ een ontsnapte beer/...)
- Waarom denk je dat er zoveel bovennatuurlijke elementen voorkomen in deze verhalen? (vb. Omdat mensen een verklaring probeerden te vinden voor iets wat ze niet begrepen.)
- Kan je er inkomen dat mensen op die manier dingen proberen te verklaren?
- Waarom zouden mensen nog zulke verhalen bedenken en voortvertellen?
 - Omdat het leuk is om tijd met elkaar door te brengen (denk maar aan verhaaltjes voor het slapengaan of rond het kampvuur).
 - Om een boodschap over te brengen, een les te leren.
- Stel je eens voor dat deze verhalen wél waargebeurd zijn. Kies een verhaal en presenteer het als een nieuwsitem in het jeugdjournaal. Hoe zou het dan verteld worden? Neem bijvoorbeeld ook een interview af van de held of van een getuige.

3.3. Verhalenverzamelaar

- Wat vind je van de verzameling die Tanguy Ottomer gemaakt heeft? (vb. mooi en afwisselend/ te veel gelijkaardige verhalen/...)
- Wat vind je van de weetjes aan het einde van elk verhaal? Vind je ze interessant? Voegen ze voor jou iets toe aan het verhaal? Krijg je zin om al deze plekken te gaan verkennen en meer te ontdekken over de figuren uit deze verhalen?
- Wat vind je ervan dat de illustraties gemaakt zijn door verschillende illustratoren en dus in verschillende stijlen getekend zijn?
- Springt er voor jou een verhaal of een illustratie uit? Maak zelf ook eens een illustratie bij een van de verhalen.

4. VERDER LEZEN

- Nello en Patrasche: een verhaal over vriendschap / Tanguy Ottomer en Philippe Hosselet (ill.) (Horizon, 2020)
 - Raargebeurd: het rariteitenkabinet van meneer Fred / Emanuel Wiemans (Rubinstein, 2022)
 - Al zolang er mensen bestaan / Sassafras De Bruyn (Lannoo, 2022)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Toen Raaf links afsloeg

Over het boek

Auteur: Evelien De Vliieger
Illustrator: Karst-Janke Rogaar
Uitgeverij: Querido

Over de makers

Evelien De Vliieger (1969) studeerde Germaanse talen en Literatuurwetenschappen in Gent. Ze werkte twaalf jaar lang voor een productiehuis dat reizende tentoonstellingen en spelkoffers voor kinderen maakt. Ze schrijft boeken voor kleine en grote kinderen: prentenboeken, informatieve boeken, boeken voor eerste lezers, en jeugdromans. Daarnaast vertaalt ze ook boeken en heeft ze in 2020 haar eerste boek voor volwassenen gepubliceerd (Caravandagen). Ze houdt van koken en wandelen. Ze woont samen met haar man en drie kinderen.

De Vliieger schrijft vooral realistische verhalen die in het hier en nu spelen. Voor "Job en de duif", haar eerste boek voor beginnende lezers, ontving ze in 2011 een Boekenwelp.

Bron: <https://eveliendevliieger.wordpress.com/about/> en [Wikipedia](#)

Karst-Janke Rogaar (1975) is opgegroeid in Wageningen. Na het behalen van haar Fine Art Foundation diploma aan Blake College in Londen, studeerde zij Audiovisueel aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam. Sinds 2000 heeft ze een studio en illustreert ze kinderboeken, (jeugd)romans en (vak)bladen. Naast illustraties maakt ze ook boekomslagen, promotiemateriaal voor film en theater en schrijft ze kinderboeken, zoals "De alchemist op de richel" en "Keizer Ei". Voor dat laatste boek ontving ze een Vlag en Wimpel van de Penseeljury en van de Griffeljury. Voor "Vriendschap is alles", geschreven door Stine Jensen, ontving Karst-Janke een Zilveren Penseel.

Bron: www.karst-janneke.com

1. VOOR HET LEZEN

- Heb je al eens eerder boeken gelezen van Evelien De Vliieger? Welke? Wat vond je ervan? ("Gibbe en de maandagman", "Hoe maak ik een vriend?", "Hoe maak ik tijd?" en "Hoe maak ik het aan?" of een eerste leesboekje uit de reeks over Job en de duif)
- De titel van het boek is "Toen Raaf links afsloeg? Slaat Raaf altijd linksaf, of juist nu voor de eerste keer? En als het de eerste keer is, wat gebeurt er daarna dan?
- Is er een verschil tussen dwalen en verdwalen? Kan het ook tegelijkertijd? Kun je dwalen, terwijl je wel een eindbestemming hebt? (verdwalen betekent niet meer weten waar je bent en hoe je op je plek van bestemming komt; dwalen betekent zonder vast plan en zonder tijdpad rondlopen)
- Lees het gedicht "Dwalen" van André Sollie voor. Welke regel uit het gedicht beschrijft het best het dwalen uit de titel? Wat vind je van de sfeer van het gedicht? Spreekt het je aan? Het gedicht is te vinden via <https://straatpoezie.nl/gedicht/dwalen/>.

Dwalen

Zullen we
door de stad dwalen?
Jij en ik?

De bloemenmarkt opgebroken,
De kermis al weg,
Het cirkus nog lang niet terug.
Dit is zo'n zaterdag
zonder fanfare.
Een straat en een plein en een brug.

Het regent.
We nemen een tram. Kijken
waar die ons brengt.
In de ruit
zie ik ons. Hoe ik schrik.
Wit.
Waar ben jij?
Waar ben ik?

2. HET VERHAAL

2.1. Korte inhoud

Maandag is de ergste dag van de week. En deze maandag is dat zeker. Raaf (10 jaar, ik-figuur) wordt op zijn kop gezeten door pester Benni. Bovendien is zijn moeder weg. Aan zijn vader heeft Raaf niets, dus hij beslist die dag niet rechtstreeks naar huis te gaan. Hij slaat linksaf in plaats van rechtsaf. Daardoor dwaalt hij door de stad en ontmoet mensen die ook (nog) niet thuis zijn, om allerlei redenen. Allemaal willen ze Raaf helpen de weg naar huis te vinden. Het meisje bij de bushalte, de 'beste man van de wereld', de pizzajongen die aangevallen werd door een politiehond... Intussen wordt het later en later, en lijkt Raaf verder van huis dan ooit. Tijdens zijn tocht denkt hij na over het pesten op school en over zijn moeder die soms ineens dagen weg is.

2.2. Cover

- Wat zie je op de omslagillustratie? Wat valt je op? (een grijs-blauwe illustratie, met een figuur in het licht van een lantaarnpaal, in de omgeving van een haven (windmolens, hijskraan, zeilschip, een kerktoeren in de verte); de titel in grote rode letters die schots en scheef staan en ook 'links afslaan'; de naam van de illustrator die ook 'links afslaat'; ...)
- Hoe voelt de figuur op het omslag zich, denk je? Waaraan zie je dat?
- Spreekt het omslag je aan?

2.3. Personages

- Raaf is een 10-jarige jongen die dol is op weetjes. Hij wordt op school gepest door Benni, en Ahmed is zijn beste vriend. Raafs vader schrijft reclameteksten en slogans. Zijn moeder is postbode en verdwijnt soms een paar dagen.
- Wat maakt dat Raaf op die ene maandag niet de gebruikelijke route van school naar huis loopt? ("Het was een rottag en mijn moeder is er niet. Gewoon een blokje om kan geen kwaad." (p.6))
 - Raaf wordt op school soms gepest door Benni. Wat doet Benni zoal? (p.11) En waarom denk je dat de mama van Raaf niet zou zeggen dat alles goed komt? (p.11)

- Raaf komt op zijn tocht per ongeluk bij Benni thuis terecht, die hem eerder die dag flink gepest heeft. Hoe reageren de jongens op elkaar? (ze zijn eerst allebei verbaasd (p.46), daarna voelt Raaf een enorme woede die hij weer inslikt, maar hij weigert Benni wel een Bounty (p.47); ...)
- Yasmina betaalt voor Raaf zijn buskaartje en nodigt hem bij haar thuis uit. Hoe voelt Raaf zich als hij met Yasmina meegaat? Hoe weet je dat? (“Ik moet wel gek zijn om te doen wat ze zegt maar de gang is behangen met papier vol vogels, zie ik, en misschien staat er wel een raaf bij.” (p.75); “Ik geloof niet meer in sprookjes maar wel in heksen want die bestaan echt.” (p.82); ...)
- Raaf neemt sommige dingen die hij hoort of ziet iets te letterlijk. Kun je daar een voorbeeld van geven? (“Hij [Raafs vader] verzint een uitleg over een time-out, maar time-out is voor sporters, en mijn moeder doet niet aan sport.” (p.14); “Mijn moeder noemt ze [moedervlekken] mijn onbewoonde eilandjes, terwijl ze niet onbewoond zijn want op een vierkante centimeter leven wel duizend bacteriën.” (p.21); ...)
- Raaf maakt zich zorgen over zijn ouders, of ze gaan scheiden. Wat vind je van de redenen die hij bedenkt waarom ze niet uit elkaar zouden mogen gaan? (“Ze moeten wel bij elkaar blijven want je vindt niet zo gauw iemand anders met een naam van vier letters.” (p.74); “We hebben maar één koffiezetapparaat en maar één koelkast – en nog honderden andere dingen die je niet in tweeën kunt delen, zoals bijvoorbeeld mezelf.” (p.78); ...)
- Wat vindt Raaf ervan dat zijn moeder soms verdwijnt? Hoe weet je dat? (Raaf verzint dat zijn moeder voor haar werk als postbode af en toe op missie wordt gestuurd en dan ook niet mag bellen. Zie pagina 23, 25, 31. Aan het eind van de dag denkt hij er anders over: “Een moeder die af en toe verdwijnt is vervelend. Maar beter dat dan een verre moeder zoals die van Juna (die woont in Japan). En zeker beter dan een luide directrice als moeder.” (p.121))
- Wie van de personen die Raaf ontmoet tijdens zijn tocht spreekt je aan? En wie juist niet? (zijn tantes Liselot en Francine, pestkop Benni, nachtwaker Paul, bushaltmeisje Hassia, busmevrouw Yasmina, agenten Josée en Karim, pizzabezorgers Seppie en Mo)
- Wat valt je op aan de illustraties van de personages? (hun gezichten zijn of op afstand of slecht te zien;...) Wat vind je daarvan? Heb je toch zelf een beeld in je hoofd van de personages?

2.4. Stijl

- In het verhaal staan veel korte krachtige zinnen. De auteur kan met een paar zinnen een personage neerzetten, alsof ze met een paar potloodlijnen een hele tekening maakt. “Lis en Fran eten al om vijf uur. Laat avondeten is ongezond, vinden ze. Maar volgens mijn vader eten ze zo vroeg omdat ze dan de hele avond nog kunnen snacken. Hun keukenkasten puilen uit van de nootjes en de kaasvlinders en de winegums.” (p.25) Kun je nog een voorbeeld van zo’n situatieschets geven?
- De hoofdstuktitels lijken op spreektaal, ze doen denken aan een dagboek. Welke hoofdstuktitel vind je mooi of grappig?
- Wat valt je op aan de illustraties? (lijntekeningen met blauw als enige steunkleur, die de illustraties een schemerachtige sfeer geven; ...) Vind je de illustraties passen bij het verhaal? Waarom wel/niet?

2.5. Vertelperspectief / structuur

- Raaf is de ik-figuur in het verhaal. “Aan de dingen waaraan ik een hekel heb, valt niet te ontsnappen. Terwijl ik van de dingen die ik het liefst doe, er eentje nog nooit heb gedaan.” (p.10) Hoe vind je het om op deze manier Raafs gevoelens en gedachten mee te krijgen? Waren er momenten waarop je het leuk/niet leuk vond om met Raaf mee te lezen/leven?
- Raaf geeft soms al een vooruitverwijzing, zoals “Nog lang niet zo verdwaald als ik straks zal zijn, maar dat kan ik nu nog niet weten.” (p.12). Wat vind je van deze vooruitblikken, die ook in de hoofdstuktitels zitten?

2.6. Tijd

- Wat is je opgevallen aan de duur van het verhaal, hoe veel tijd is er voorbij gegaan? (het verhaal speelt zich af gedurende één dag, in deze tijd) Wat vind je van een verhaal over maar één dag? Had het langer mogen duren of juist niet?
- Welke aanwijzingen over de tijd heb je gelezen? (hoofdstuktitel: “Ik moet misschien eerst vertellen hoe de dag begon” (p.13); “Mijn moeder zit bij me op de rand van het bed, alsof het een gewone avond na een gewone dag is.” (p.120); “En dat is het laatste woord dat ik me herinner van de raarste maandag van mijn leven.” (p.123); ...)

2.7. Einde

- Het een-na-laatste hoofdstuk heet “Dit had het laatste hoofdstuk kunnen zijn” (p.120). Ben je het daarmee eens/oneens? Zou dat een goed eind zijn geweest?
- Met welk gevoel valt Raaf in slaap nadat hij Rocky in zijn slaapkamer heeft binnengelaten? Verwacht je dat hij die dinsdag met een beter gevoel zal opstaan?

2.8. Sfeerschepping

- Op de achterkant van het boek staat dat het verhaal een spannende roadtrip is. Ben je het daarmee eens/oneens? Wat maakt het verhaal spannend? (vindt Raaf zijn moeder, wat is er met zijn moeder aan de hand, ontmoet hij geen foute figuren, komt hij wel thuis?; ...)
- Vind je de manier waarop Raaf reageert op situaties ook grappig? Bijvoorbeeld de manier waarop hij over het werk van zijn vader praat: “Soms doet hij de hele dag over het schrijven van één zin – en dan is hij ’s avonds nog tevreden ook.” (p.6)? Of zijn reactie op de vrachtwagen vol aardappelen waarin hij meerijdt: “Gelukkig ben ik niet in een koelwagen gekropen: dan zat ik pas in de puree.” (p.36)

3. VERWERKING

MATERIAAL

- Wit papier
- Potloden
- Kleurpotloden
- Pen

- Teken een plattegrond met de route die Raaf aflegt. Als er in de tekst geen aanwijzingen staan, verzin dan gerust zelf waar Raaf langskomt voor hij bij zijn volgende tussenstop aankomt.
- Bedenk nog een tussenstop voor Raaf. Schrijf een korte scène over deze tussenstop.
 - Waar bevindt Raaf zich nu?
 - Hoe ziet het er daar uit?
 - Wie ontmoet hij daar?
- Schrijf een goede slogan voor kattenbrokken, Bounty’s of een pizza Hawaï. Brainstorm eerst in tweetallen over rijmwoorden bij drie onderwerpen.
- Zoek in een atlas alle plaatsen op waarover Raaf met zijn moeder praat of waarvan hij denkt dat zijn moeder daar is.
- Bespreek onderstaande uitspraken van Raaf:
 - “Ik weet niet wat ik erger vind, zinnen die niets zeggen of zinnen over hoeveel ze van me houden.” (p.15)
 - “Mijn vader is goed met woorden maar niet met antwoorden.” (p.36)
 - “Gedachten kun je niet op een rijtje zetten, want je hoofd is rond. Je kunt ze hooguit in een cirkel zetten.” (p.36)
 - “Het is niet omdat het een rare dag is, dat het ook een pechdag is.” (p.111)

4. VERDER LEZEN

- Gevonden / Cees van den Berg (Lemniscaat, 2020) – verdwalen
- Dodo / Mohana van den Kroonenberg (De vier windstreken, 2022) – pesten
- Twitch en de vlucht van de ijsvogel / M.G. Leonard (Lannoo, 2022) – pesten
- Ik ben Vincent en ik ben niet bang / Enne Koens (Luitingh-Sijthoff, 2017) – pesten
- Owen en de soldaat / Lisa Thompson (Billy Bones, 2020) – depressieve ouder
- Vissen smelten niet / Jef Aerts (Querido, 2013) – depressieve ouder

Bliksemkind

Over het boek

Auteur: Hans Hagen

Illustrator: Martijn van der Linden

Uitgeverij: Querido

Over de makers

Hans Hagen (1955) is sinds 1987 fulltime schrijver. Daarvoor werkte hij als leraar Nederlands en geschiedenis, bij een theatergroep en bij het kindertijdschrift "Taptoe". Hans werkte mee aan verschillende (school)radio- en televisieprogramma's, onder andere aan "Sesamstraat".

Vijf van de Jubelientjeboeken werden Getipt door de Kinderjury (Nederland).

Hans schrijft ook historische romans en dichtbundels, onder andere met zijn vrouw, Monique Hagen, de bekende bundel "Jij bent de liefste".

Hans kreeg een Gouden Griffel voor "De dans van de drummers", zes Zilveren Griffels, en "Verkocht" werd bekroond met de Woutertje Pieterse Prijs en de Glazen Globe.

Van 2017-2019 was hij samen met Monique Nederlands Kinderboekenambassadeur.

Bron: www.hanshagen.nl

Martijn van der Linden (1979) is een meervoudig bekroond Zeeuwse kunstenaar en illustrator uit Rotterdam. Hij maakt schilderijen, boeken en illustraties voor jong en oud. Zijn boeken verschijnen over de hele wereld en zijn illustraties variëren van surrealistische dierenportretten en landschappen in kleur, tot stijlvolle en humoristische zwart-wittekeningen.

Martijn woont samen met zijn vrouw, kinderboekenschrijfster Maranke Rinck, en hun drie kinderen. Maranke en Martijn maken samen veel vertaalde prentenboeken zoals "Tangramkat", en de succesvolle serie voor jonge lezers: "Bob Popcorn".

Martijn heeft verschillende prijzen gewonnen. Zo won hij in 2016 een Vlag en Wimpel van de Penseeljury en de Woutertje Pieterseprijs voor "Stem op de okapi" (geschreven door Edward van de Vendel) en in 2017 een Gouden Penseel voor "Tangramkat".

In 2021 was er een Zilveren Penseel voor de dichtbundel "Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt", ook geschreven door Edward van de Vendel.

Bron: www.martijnvanderlindenillustrator.nl

1. VOOR HET LEZEN

- Heb je al eens eerder boeken gelezen van Hans Hagen, de auteur? Welke? (voor oudere kinderen: "Yuna's maan", "De dans van de drummers", "Verkocht" of "De reis van Yarim"; voor jongere kinderen: de reeks over Jubelientje, "De Pietotoets", "Post uit Parijs" of bijvoorbeeld de dichtbundels "Jij bent de liefste", "Lichtjes in je ogen" of "Nooit denk ik aan niets")
- Waarover gingen die boeken voor oudere kinderen? (die boeken spelen zich vaak af in een andere cultuur en soms ook in een andere tijd; ...)

- Wat vind je van die andere boeken voor oudere kinderen?
- Verwacht je dat het verhaal in “Bliksemkind” zich ook afspeelt in een andere cultuur en een andere tijd? Waaruit maak je dat op? (titel en/of omslagillustratie)
- Hans Hagen heeft dit verhaal gebaseerd op een krantenartikel uit 2009 over een jongen uit Indonesië die mensen kon genezen met een steen. Kennen jullie andere wonderverhalen? (houten Mariabeelden uit Limburg waarbij druppeltjes bloed uit de ogen rollen, die geluk zouden brengen; een meisje uit Jemen dat geneeskrachtige steentjes hilde; de bron in Lourdes met geneeskrachtig water; ...)

2. HET VERHAAL

2.1. Korte inhoud

Het meisje Yoko wordt geraakt door de bliksem. Als ze bijkomt is haar haar verschroeit en heeft ze een steen met roze tekens in haar hand. Als de steen nat wordt, kan Yoko daarmee zieken genezen. Eerst haar eigen hoofdpijn, dan de rug van haar oma en al snel alle zieken uit de omgeving. Yoko mag niet meer naar school of spelen, ze moet geld verdienen voor haar arme familie. Eerst is dat nog leuk, maar al snel wil ze wel iets anders dan de problemen van anderen oplossen. En de steen lijkt ook steeds minder goed te werken.

2.2. Cover

- Wat valt je op aan de omslagillustratie? (de figuur op de voorgrond met een zwart shirt, open, zwarte ogen en zwarte haren waarvan een pluk recht overeind staat, met witte tekens erin; de achtergrond met rode lijnen op een geel vlak en een witte bol met stralen rond het hoofd (zon/bliksemschicht?); de dunne, grijze verticale strepen (regen?), de rode letters van de titel; ...)
- Denk je dat de persoon op het omslag het bliksemkind is? Of juist niet?
- Wat kunnen die witte tekens in het haar betekenen? (littetekens, tralies, grijze haren; ...) Wat zijn die rode lijnen? (cirkels in water, bergen, duinen, rijstvelden, een muurschildering, ...)
- Spreekt het omslag je aan?

2.3. Personages

- In dit verhaal zijn niet alleen de mensen, maar ook de voorwerpen en de dieren een personage. Welk personage vind jij het belangrijkste in dit verhaal? En hoe komt dat? (Yoko, haar broer Djaja, mama, papa, oma, Rupa, vriendin Gini, of juist de steen, de bliksem, de schaar of de emmer, ...)
- De bliksem geniet ervan om lekker te knallen, het rijstveld is blij met de regen, de radio voelt zich alleen maar een doorgeefluik van mooie liedjes. Wat vind je ervan dat ook voorwerpen en dieren een personage zijn? Vergeet je tijdens het lezen dat zij eigenlijk niet kunnen praten?
- Als het onweer losbarst, reageren Yoko en haar broer Djaja allebei anders. Yoko gaat plat op de grond liggen (pagina 9), Djaja gaat er direct vandoor (pagina 13). Welke reactie vind je verstandiger? Kun je je voorstellen waarom ze zo reageren? (Yoko is bang en gehoorzaam en doet wat haar oma haar altijd verteld heeft; Djaja is bang dat hij door de bliksem geraakt zal worden en weer die pijn zal voelen, dat wil hij voorkomen; ...)
- De steen weet eerst niet wat hem overkomt bij de blikseminslag, hij lag al eeuwen tussen het bamboe. Hoe voelt hij zich daarna? (pagina 44: de steen is verbaasd over de roze vlekjes op zijn lijf, een tattoo van een lotus, en geniet van alle aandacht; pagina 134: de steen heeft genoeg van alle heisa en wil graag weer vrij zijn, hij glipt weg uit Yoko's hand en de lotus verbleekt; pagina 174: de steen heeft geen energie meer om te genezen, hij wordt bedankt door Yoko's moeder en krijgt een ereplek in de hut, hij was echter graag weggegaan uit de hut om weer echt vrij te zijn; ...)
- Ook Yoko voelde zich in het begin heel speciaal met de wondersteen, maar dat verandert als ze merkt dat het werk nooit ophoudt en ze zich gevangen voelt. Wat zie je op de illustratie op pagina 96? (Yoko met haar ogen dicht (in tegenstelling tot de omslagillustratie), allemaal zieke lichaamsdelen die om haar hoofd cirkelen, met steeds kleiner wordende rode cirkels als een soort kolk om haar heen, ...) Vind je dat deze illustratie past bij het gevoel van Yoko? Waardoor komt dat?

- Martijn van der Linden heeft de mensen vooral met krachtige lijnen getekend, een beetje stripachtig; de bliksem, de steen, de hand, de voorvork en het paardje hebben een eigen stijl gekregen. Waarin verschillen de tekeningen van mensen en dingen/dieren van elkaar? En welke overeenkomsten zijn er tussen de illustraties van de dingen? (de steen, het rijstveld, de emmer, ze hebben allemaal een gezicht gekregen; kleurvlakken; grafische elementen van lijnen en patronen; ...) Vind je de verschillende manier van tekenen passen bij de personages? Waar zit dat in?

2.4. Stijl

- Wat valt je op aan de tekst? (korte zinnen, die vaak op een nieuwe regel beginnen, zoals bij een gedicht; opsommingen; herhalingen; beeldspraak; klanken, als je de tekst hardop (aan jezelf) voorleest, hoor je waarschijnlijk het ritme in de tekst, zoals bij een gedicht of een liedje; ...)
 - Kun je een voorbeeld noemen van een beeldspraak die je mooi of grappig vindt? ("Hij vloog als een dronken kikker over het dammetje heen." (p.5); "Razend zwiepten de stengels in het rond, een bos vol driftige zwepen." (p.5); "De pijn lost op als ochtenddauw in de zon." (p.57); "Ik was een ketting van zieken." (p.151); ...)
- Hebben de verschillende personages ook allemaal een eigen stem, zeggen ze de dingen op hun eigen manier? Kun je een voorbeeld noemen? (de bliksem die zich sterk en machtig voelt: "Niemand kan aan mij tippen. De zon niet. Het logge lava van de vulkaan niet. En dat miezerige kaboutervlammetje van de smid... Ik ben feller en witter en sneller." (p.17/18); het rijstveld dat zich stoffig voelt na een lange periode van droogte: "Ik zoog alles op als een spons, ik slikte en slobberde. Al het stof spoelde weg. Al mijn barsten en scheuren, al mijn rimpels liepen vol." (p.24); oma die alleen nog maar op bed kan liggen: "Ik probeerde iets op de schuiven, maar áágh! Wéér zo'n pijscheut van mijn rug naar mijn benen. Als ik bewoog, stond ik in brand." (p.37); ...)
- De illustrator heeft bij elk hoofdstuk niet alleen een paginagrote illustratie gemaakt, maar ook een kleine illustratie: een vignet of karakter. Wat valt je op aan deze kleine illustraties? (het zijn steeds gestileerde/ grafische weergaven van de grote illustratie; ze lijken op Aziatisch schrift; ...)
- Ook bij de grote illustraties heeft de illustrator zich laten inspireren door Aziatische kunst, in het bijzonder door Japanse prentkunst. Welke prent vind je het mooist of het grappigst? Waar zit dat in? (kleur, lijnen, gezicht, sfeer, ...)

2.5. Vertelperspectief / structuur

Hans Hagen laat de start van het verhaal – de blikseminslag – steeds door een ander personage vertellen. Zo ontstaat er enige overlap, maar krijgt de lezer wel precies mee wat er gebeurt. Daarna gaat het verhaal verder en neemt ook steeds weer een ander personage het vervolg voor zijn of haar rekening. Deze structuur wordt een mozaïekverhaal genoemd.

- Wat vind je van het begin van het verhaal? Stoort het je dat er overlap in de verhalen van de verschillende personages zit? Of vind je het juist prettig, omdat je zo een completer beeld krijgt?
- Hoe vind je het om steeds door de ogen van iemand of iets anders te kijken?

2.6. Einde

- In het een-na-laatste hoofdstuk zegt de meester: "In het echt kan veel, maar in verhalen kan meer." Ben je het daarmee eens of oneens?
- Het personage dat als laatste aan het woord komt is de vulkaan. Wat vind je van zijn belofte om misschien weer een lotussteen de lucht in te gooien? Hoop je dat hij dat echt doet, of wil je liever niet dat iemand hetzelfde moet meemaken als Yoko?

2.7. Sfeerschepping

- De auteur heeft voor de structuur van een mozaïekverhaal gekozen, omdat hij het verhaal anders te serieus zou vinden. Ben je het met hem eens of oneens? Voegen de verschillende personages humor toe aan het verhaal? Kun je een voorbeeld noemen? ("Ik herkende haar zodra ze binnenkwam. Die vinnige stem. Dat ongeduldige. Die spetterende gasbellen in het bad, die knetterende drumsolo's. En daarna dezelfde stank als vroeger: kerrie, ei, koriander." (p.132)

3. VERWERKING

MATERIAAL

-
- Wit papier
 - Oost-Indische inkt
 - Penseel
 - Potlood
-
- Maak zelf een tekening bij één van de hoofdstukken uit “Bliksemkind” of kies een illustratie uit één van de andere boeken voor de Leesjury. Schets eerst met potlood een vereenvoudigde weergave van die illustratie alsof het een Aziatisch karakter is, zoals Martijn van der Linden ook heeft gedaan in “Bliksemkind”. Schilder je karakter daarna over met Oost-Indische inkt.
 - Bekijk de video van het Japanmuseum Sieboldhuis over het maken van Japanse prenten: <https://www.youtube.com/watch?v=A0Nz8unxs4k>
 - Neem een voorwerp van thuis mee of neem een voorwerp van thuis in gedachten en schrijf een korte tekst vanuit dat voorwerp.
 - Wat ziet, hoort, ruikt, voelt jouw voorwerp?
 - Hoe beleeft jouw borstel, bijvoorbeeld, een dag in jouw huis?
 - Neem een gebeurtenis van thuis of school in gedachten en schrijf een korte tekst waarin verschillende personages vertellen hoe zij die gebeurtenis ervaren.
 - Bijvoorbeeld: als de meester of juf voorleest, hoe ervaren één of twee leerlingen en de meester/juf dat, hoe is het voor de stoel waarop de meester/juf zit, hoe is het voor het boek dat wordt voorgelezen?
 - Bovennatuurlijke gebeurtenissen worden in de literatuur en schilderkunst magisch realisme genoemd: https://nl.wikipedia.org/wiki/Magisch_realisme#Literatuur. De schilderijen van de Belgische schilder Magritte zijn een beroemd voorbeeld van magisch realisme. Zoek op internet naar schilderijen van Magritte.
 - Wat vind je van deze schilderijen? Wat vind je van de geneeskrachtige lotussteen?
 - Yoko wordt door haar ouders en oma onder druk gezet om de steen te blijven gebruiken en zo geld voor de familie te verdienen.
 - Vind je wel/niet dat dat geld verdienen belangrijker is voor Yoko's familie dan Yoko's welzijn?
 - Hoe zou het voor Yoko prettiger geregeld kunnen worden?
 - Kun je Yoko's werk als kinderarbeid bestempelen? Wat weet je over kinderarbeid?
 - Bekijk de informatie van Unicef over kinderarbeid: <https://www.unicef.nl/ons-werk/kinderarbeid>
 - Bekijk eventueel de video van Het Klokhuis over kinderarbeid: <https://schooltv.nl/video/het-klokhuis-kinderarbeid/>
 - Verder werken rond het boek: kijk voor meer lessuggesties bij “Bliksemkind” op hanshagen.nl en leesbevorderingindeklas.nl.
-

4. VERDER LEZEN

- Kinderen van het drijfzand / Efa Traoré (Leopold, 2022) – magisch realisme
 - Elin / Milouska Meulens en SiouJeng Tsao (ill.) (Volt, 2021) – magisch realisme
 - Mahmood en de Bende van de Tijger / Jan De Leeuw en Noëmi Plateau (ill.) (De Eenhoorn, 2021) – magisch realisme
 - Ze gaan er met je neus vandoor / Ted van Lieshout (Leopold, 2018) – ongebruikelijke personages
 - De meestervervalser / Annemarie Jongbloed (Ploegsma, 2022) – armoede, onder druk gezet worden
 - De eikelvreters / Els Pelgrom (Luitingh-Sijthoff, 2022) – armoede
-

Haaientanden

Over het boek

Auteur: Anna Woltz

Uitgeverij: Querido

Over de maker

Al zo lang ze zich kan herinneren, verzint **Anna Woltz** verhalen. Tijdens haar tienerjaren begon ze die verhalen ook neer te pennen. Als vijftienjarige schreef ze al een column voor de Volkskrant over haar belevenissen op school.

Ondertussen heeft ze zesentwintig boeken op haar naam staan en viel ze

meermaals in de prijzen. Haar boeken worden vertaald in vierentwintig talen.

Ze is trouwens nog zeker niet uitgeschreven: sowieso heeft ze voldoende ideeën om er nóg eens vierennegentig te schrijven!

Bron: <https://annawoltz.nl/>

1. VOOR HET LEZEN

- Wat zie je op de omslagillustratie? (twee fietsende kinderen)
- Waar zijn ze, denk je?
- Op welk moment van de dag zijn ze daar? (vb. lampen van de fiets branden/ het schemert /...)
- Lijkt het fietsen gemakkelijk te gaan? (Vb. wind in de haren / jongen drukt hard op de pedalen/...)
- Heb je zelf al eens tegen de wind in moeten trappen? Hoe voelt dat? En wat met wind mee?
- De titel van het boek is "Haaientanden". Wat zijn dat? Wat zouden ze kunnen te maken hebben met deze fietsende kinderen (vb. je kan soms haaientanden op het strand vinden/...)?
- Wat verwacht je van het verhaal?

Doe-opdracht: laat de juryleden eventueel uitbeelden hoe wind tegen en wind mee aanvoelen.

Laat hen daarbij zeker ook letten op hun mimiek.

2. HET VERHAAL

2.1. Korte inhoud

Atlanta heeft een missie: ze moet en zal in vierentwintig uur tijd de volledige 360 kilometer rond het IJsselmeer fietsen. Het kan haar namelijk wél wat schelen wat er met haar moeder gebeurt! Net vertrokken, maakt ze op erg onzachte wijze kennis met Finley, die weggelopen is van huis met enkel twee gelukshaaientanden op zak.

Atlanta heeft geen behoefte aan een reisgezel, maar wat als de botsing met deze jongen een geluk bij een ongeluk blijkt te zijn?

2.2. Personages

- Wie zijn de hoofdpersonages? (Atlanta en Finley)
- Hoe zijn ze beschreven? Waarom zeg je dat?

- **Atlanta**
 - toont niet graag haar emoties, ze wil stoer overkomen: “Van alle meisjes die ik ken, huil ik het minst.” (p.7)
 - Ze huilt dan wel weinig, maar wil dat ook zeggen dat ze niets voelt? (Nee, want ze onderneemt haar fietstocht nét omdat ze iets voelt, omdat het haar kan schelen.)
- **Finley**
 - is erg open: hij vertelt meteen na hun ontmoeting al over zijn moeder en over hun ruzie.
 - is de stem der rede: zo gelooft hij totaal niet in de gelukbrengende kracht van de haaiantanden.
 - “Ga je gezellig naar je zombie-oma?” (p.14)
 - Hij flapt er gewoon uit wat hij op dat moment denkt, maar weet tegelijk ook vaak nét het juiste te zeggen. (vb. op pagina 84-85 doet hij Atlanta inzien dat ze toch iets groots heeft gedaan. Ook al heeft ze het niet gehaald, ze heeft toch alles gedaan wat ze kon.)
- **Samen**
 - Hoe reageren ze net na de botsing op elkaar? (Ze zijn wat geïrriteerd door elkaar. Atlanta is niet op zoek naar een metgezel.)
 - Blijft ze daarbij? (Nee, na een tijd kan ze zich niet meer inbeelden dat ze ooit alleen aan de tocht begon.)
 - Vind je het geloofwaardig dat Atlanta en Finley op slechts een paar uur tijd zo'n hechte band met elkaar kunnen krijgen?
 - Hoe slaagt Finley erin haar vertrouwen te winnen? (Verlaten worden is haar grootste angst sinds ze weet dat ze haar moeder zou kunnen verliezen, maar Finley blijft bij haar. Hij is er.)

Doe-opdracht - Een vertrouwensspel: laat de juryleden per twee een huis, een zon en een wolk (oftewel, de vogelhut) tekenen. Dat moeten ze doen door samen één potlood vast te houden.

Bron: <https://www.trajectopmaat.be/activiteit/huis-zon-wolk>

- **Groei**
 - “Ik wil uitkomen waar ik begon. Bij de lachende vader. De lachende moeder. En het meisje dat dacht dat het altijd vakantie was.” (p.45)
 - Wat bedoelt Atlanta daarmee? (Ze wil haar zorgeloze leven terug: dat van voor ze wist dat er ook slechte dingen kunnen gebeuren.)
 - Lukt dat haar? Wat zegt ze daarover in het laatste hoofdstuk?
 - “Ik ben niet meer het meisje dat denkt dat het altijd vakantie is. Ik weet dat dit weer voorbijgaat. Maar dit is pas de allereerste dag.” (p.102)
 - Wat wil Atlanta hiermee zeggen? (Ze beseft dat het leven ook moeilijke momenten kent, maar durft ook zonder zorgen genieten van de mooie momenten.)

2.3. Stijl en sfeerschepping

- Op haar website vertelt Anna Woltz dat ze de tocht die Atlanta en Finley maken ook zelf wilde maken om deze zo goed mogelijk te kunnen omschrijven.
 - Vind je dat het haar gelukt is om de ervaring treffend weer te geven? Waarom wel/niet?
 - Welke passages spraken je aan of vond je herkenbaar? Waren er ook passages waarbij je het moeilijk vond om je in te leven of om je de beelden voor de geest te halen?
 - “Over elke beweging moet ik nu nadenken. Elke meter kost meer dan ik eigenlijk heb.” (p.59)
 - “Het lijkt alsof ik op een podium fiets. Met zo'n grote toneellamp erbij die op het kanaal en het riet schijnt. (p.60)
 - “Elke wagen zorgt voor een orkaan die me bijna omver trekt.” (p.20)
 - “We moeten een reusachtig stuk grasland over waar elke millimeter lijkt te leven.” (p.70)
 - “Het ruikt muf in de hut. Naar oude vogels en verdroogde torren.” (p.76)
 - “Nou, afgelopen winter kreeg ik plotseling een glas over me heen. Ik kon nog steeds alles zien, het meeste was te verstaan, maar ik hoorde er niet meer bij.” (p.40)
- Vergelijk de beschrijvingen van de fietstocht met deze passage op bladzijde 84:
 - “Maar ik zie alleen de zwarte vogel die eenzaam op een paal in het water staat. Doodstil staat hij daar. Zijn reusachtige vleugels gespreid, zijn snavel omhoog. Alsof hij ergens op wacht. Ik klem mijn vingers om de haaiantanden en wacht ook.” (p.84)

- Zie je een verschil met de beginpassages? (In deze passage is er rust en stilte en wachten, daarvoor was er racen, geraas, gebrul, gebulder, gezwiep en gedender.)
- Kijk ook eens naar het laatste hoofdstuk en de woorden die Woltz hier gekozen heeft. (Vb. danst, wapperen, stralen, maar ook dreunen, deinen en klotsen).
- Zijn er woorden die ook aan het begin van de roman voorkwamen? (Ja, dreunen, deinen). Geven deze woorden je hetzelfde gevoel als ze aan het begin van de roman deden? Ademen ze hier dezelfde sfeer uit? (Nee, benauwend tegenover rust en vrolijkheid)
- Hoe komt dat, denk je? (Atlanta's gemoedstoestand is veranderd: aan het begin was ze ongerust, boos, gehaast. In het laatste hoofdstuk is ze gelukkig.)
- Vergelijk ook eens het weer in de eerste hoofdstukken en in het laatste? (onstuimig weer tegenover zomers en zonnig)
- Kan je een verband vinden tussen de gevoelens van Atlanta en het weer? (onrustige Atlanta – onstuimig weer; tevreden Atlanta – zonnig en zomers weer).

Doe-opdracht: Zet je ergens neer (vb. in de bibliotheek, op een bankje in het park,...) of ga even wandelen of een eindje lopen. Neem de omgeving in je op. Welke woorden zou jij gebruiken om je ervaring zo levendig mogelijk te omschrijven? Gebruik al je zintuigen!

2.4. Vertelperspectief / structuur

- Door wiens ogen zien we het verhaal? (door die van Atlanta, in de ik-vorm).
- Kom je als lezer snel te weten waarom Atlanta haar fietstocht onderneemt? (Nee, ze onthult het doel van haar onderneming slechts met mondjesmaat.)
- Kan je voorbeelden geven van passages waar ze een tipje van de sluier oplicht?
 - “Mijn hele school vindt me al superzeilig.” (p.8)
 - “Ik probeer me voor te stellen hoe een leven zonder haar zou zijn.” (p.20)
 - “Al zeven maanden doet mama zo ontzettend vrolijk tegen me. En vreselijk lief. Terwijl dat echt totaal de omgekeerde wereld is.” (p.41)
- Wanneer kom je met zoveel woorden te weten dat Atlanta's moeder ziek is? (Pas op pagina 56 van 102).
- Wat vind je ervan dat je het niet meteen weet? (Het deed me verder lezen, omdat ik wilde weten wat er aan de hand was / Ik vond het spijtig dat ze zo lang raadselachtig deed/...)
- Wat bedoelt Atlanta met “Ik dacht dat het heerlijk zou zijn, iemand die niks van me wist. En een paar uur lang was dat ook zo.” (p.55) (Iedereen die haar situatie kent, heeft medelijden met haar heeft en gedraagt zich anders tegenover haar: “Precies zo kijkt mijn hele school naar me.” (p.63))
- Kan je begrijpen waarom ze dat denkt en waarom ze wil proberen om zo weinig mogelijk over zichzelf te onthullen?

2.5. Tijd en afstand

- Hoeveel tijd gaat er voorbij in het verhaal, het laatste hoofdstuk niet meegeteld? (ongeveer 24 uur)
- Wat valt je op aan de titels van de hoofdstukken? (De titels geven aan hoeveel kilometers Atlanta al afgelegd heeft.)
- Verwijst de “duizend kilometer verder” uit het laatste hoofdstuk enkel naar de plaats waar Atlanta zich op dat moment bevindt? (Nee, het kan ook een verwijzing zijn naar het feit dat haar situatie volledig anders is dan aan het begin / dat ze dingen heeft bijgeleerd.)
- Ter illustratie: kijk ook eens naar de volgende gedachte van Atlanta:

“Maar nu heb ik meer dan honderd kilometer gefietst en ken ik Finley en zitten er twee haaiantanden in mijn zak. Ik voel me zevenenzeventig in Atlanta-jaren (...)” (p.95)
- Waarin zit het verschil tussen haar eigenlijke leeftijd en haar leeftijd in Atlanta-jaren? (ervaringen en levenswijsheid)

2.6. Einde

Aan het einde van de roman krijgen we een extra hoofdstuk over hoe het de personages verder vergaat na de fietstocht van Finley en Atlanta.

- Wat komen we daarin te weten? (dat het goed gaat met haar moeder / dat Atlanta en Finley bevriend zijn gebleven /...)

- Wat vind je van dit hoofdstuk? Zou je het boek beter/slechter vinden als dit hoofdstuk er niet was geweest?
- Vind je het bij een verhaal belangrijk dat er zo weinig mogelijk losse eindjes zijn?

3. VERWERKING

3.1. Haaientanden

- Waarom is de titel van de roman “Haaientanden”?
- De haaientanden van Finley's moeder
 - Waarom heeft Finley de haaientanden van zijn moeder meegenomen op zijn tocht? (Ze wil deze als geluksbrenger meenemen naar haar rijexamen.)
 - Geloof Finley dat de haaientanden zijn moeder écht zouden helpen tijdens het examen? (Nee, maar zijn moeder gelooft er wel in en hij wil dat zij zich onzeker voelt.)
 - Atlanta zegt: “Maar ik snap dat ze denkt dat die tanden geluk brengen. Ik snap dat ze wil dat die tanden geluk brengen.” (p.39) Wat is het verschil tussen deze zinnen?
 - Geloof Atlanta dat de tanden geluk brengen? (Nee, ze wil dat ze geluk brengen.)
 - Denkt ze echt dat haar tocht rond het IJsselmeer invloed zal hebben op het resultaat bij de dokter? (Nee, maar ze werd gek van het wachten en van het idee dat ze niets kon doen om de resultaten te veranderen.)
 - Waaruit leid je dat af? Vb.:
 - “Natuurlijk denk ik niet dat mijn moeder beter wordt als ik rond het IJsselmeer fiets. Maar ik probeerde het tóch. (...) Wie begrijpt waarom sommige mensen beter worden en andere niet?” (p.77)
 - “Mijn vader en moeder wachten. Ik fiets. (...) We wachten al zeven maanden. Ik moest iets doen...” (p.57)
- Als symbool voor voorrang
 - Heb je al wel eens zo'n witte driehoeken opgemerkt op het wegdek?
 - Wat is de betekenis van zulke driehoeken? (dat je voorrang moet geven)
 - “Sinds mama ziek is, staat de hele wereld vol met haaientanden. Het is simpel: kanker krijgt altijd voorrang. (...) Maar soms deed ik gewoon alsof ik de haaientanden niet zag. (...) En achteraf had ik altijd spijt.” (p.68)
 - Op welke manier deed Atlanta of ze de haaientanden niet zag? (Ze sprak veel af met haar vrienden, ze ging nooit mee naar het ziekenhuis, ze was vaak niet thuis op belangrijke momenten /...)
 - Waarom voelt ze zich daar schuldig over? (Omdat ze het gevoel heeft dat ze er niet genoeg is geweest voor haar moeder.)
 - Kan je begrijpen waarom Atlanta de ziekte van haar moeder soms negeerde?
 - Had haar moeder hetzelfde gevoel over de situatie (Nee, zij was vooral blij dat Atlanta nog leuke dingen deed.)

3.2. Covers vergelijken

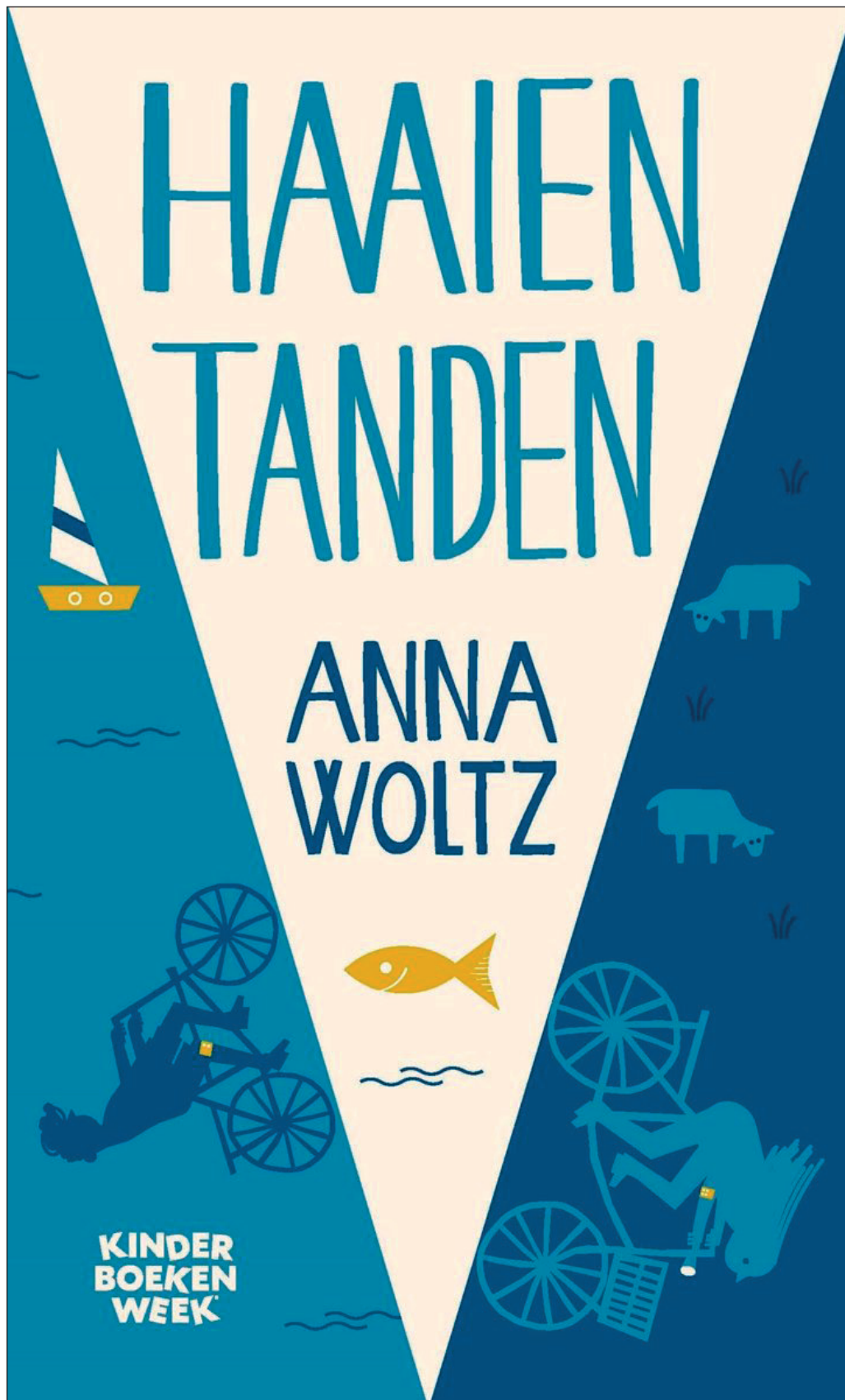
Bekijk ook eens deze andere cover voor het boek. (zie bijlage)

- Wat valt je op aan deze cover? (vb. de grote haaientand / hij is strakker dan de cover met de fietsende kinderen / bergop - bergaf / blauw als lievelingskleur van Atlanta /...)
- Welke cover vind jij het best bij het verhaal passen en waarom? (Vb. die met de fietsende kinderen is sfeervoller / die met de haaientand trekt meer de aandacht, zoals ook haaientanden op het wegdek doen (Pas op!) /...)
- Welke cover zou jou het meest aanzetten om het boek uit de rekken te nemen en waarom?

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage

Mot en de metaalvissers

Over het boek

Auteur: Sanne Rooseboom

Illustrator: Sophie Plum

Uitgeverij: Van Goor

Over de makers

Sanne Rooseboom (1979) studeerde Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Amsterdam en werd daarna journalist. Na twee jaar op de buitenlandredactie van dagblad "De Pers" heeft ze vanuit Londen twee jaar veel voor de krant geschreven en daarnaast ervaring opgedaan voor "EénVandaag", Radio 1 en Britse media. Terug in Nederland is ze aan de slag gegaan voor een radiostation en schreef ze voor verschillende tijdschriften.

Sanne debuteerde in mei 2016 als kinderboekenschrijver. Ze heeft vijf boeken geschreven over het Ministerie van Oplossingen en drie over het veel te vrolijke land Jippie. Haar boek "Mot en de metaalvissers" stond in 2023 op de shortlist van de Boon voor kinder- en jeugdliteratuur. Het boek werd ook genomineerd voor de Woutertje Pieterse Prijs 2023.

Bron: www.sannerooseboom.com en www.deschrijverscentrale.nl

Sophie Plum (1993) studeerde in 2015 af als illustrator aan de Hogeschool van de Kunsten in Utrecht. Sinds 2018 werkt ze als (kinder)boekenillustrator voor verschillende uitgeverijen. Haar illustratiestijlen verschillen per project: van zwart-wit met inkt, gekleurd aquarel tot digitaal of collage. Als het nodig is, doet ze uitgebreid onderzoek naar het onderwerp, de geschiedenis en feiten, zoals bijvoorbeeld voor de Wereldklassiekers van Blossom Books.

Voor andere boeken, zoals het poëzieprentenboek "Hoe lief ik je heb", dat ze voor Ploegsma van prachtige platen voorzag, laat ze zich meer leiden door haar gevoel. Poëzie is voor Sophie een taal die niet alleen in woorden, maar ook in beelden gesproken kan worden.

Sophie ontving voor "Mot en de metaalvissers" een nominatie voor de prijs Libris Mooiste Boekomslag 2022, een nominatie voor de Boon voor kinder- en jeugdliteratuur 2023 en voor de Woutertje Pieterse Prijs 2023.

Bron: www.kinderboeken.nl

1. VOOR HET LEZEN

- Heb je al eens eerder boeken gelezen van Sanne Rooseboom? Welke? Wat vond je ervan? (een boek uit de reeks "Het Ministerie van Oplossingen", of eentje uit de reeks "Jippie!")
- De titel van het boek is "Mot en de metaalvissers". Wat zijn metaalvissers, denk je? (mensen die met behulp van een magneet metaal uit het water vissen; het wordt ook wel magneetvissen genoemd; ...)
- Wie of wat is Mot, denk je? Is het de naam van de hoofdfiguur? Is Mot een jongen of een meisje? Doet dat ertoe? Wat betekent mot nog meer? (een motje is een nachtvlinder en is minder kleurrijk dan een vlinder; mot hebben betekent onenigheid of ruzie met iemand hebben; ...)

Bekijk samen de video “Magneetvissen populair, maar ‘pas op voor bommen’” van het Jeugdjournaal:
<https://www.youtube.com/watch?v=MBiwArAq3ig>

2. HET VERHAAL

2.1. Korte inhoud

Het botst nogal tussen Mot (11), die eigenlijk Vlinder heet, en haar moeder. In een opstandige bui koopt Mot een magneet om metaalvisser te worden. Ze vist een duikboot op, die van de voormalige weldoener van de stad blijkt te zijn geweest. Samen met andere metaalvisser en hun vrienden, die samen in De Werf wonen, een leefgemeenschap aan de rand van de stad, probeert Mot het mysterie van de duikboot te ontfaelen. De vervelende zoon van de weldoener wil niet alleen de duikboot hebben, maar ook De Werf sluiten. Mot ontdekt na een spannend avontuur wat die twee met elkaar te maken hebben.

2.2. Cover

- Wat zie je op de omslagillustratie? Wat valt je op? (een doorkijkje door een roestkleurig raam/hek met aan beide kanten een zonnetje/bloem, een glazen koepel, een vijver met een kleine duikboot, een hijskraan, een figuur bij de duikboot, veel planten en waterplanten; ...)
- De titel staat in grote witte hoofdletters op het omslag. Doet de manier waarop de letters zijn afgebeeld je ergens aan denken? (letters gekrast in een hard oppervlak, zoals metaal of steen; ...)
- Spreekt het omslag je aan?

2.3. Personages

- Mot en haar moeder verschillen nogal van elkaar. Hoe? (“Haar moeder glansde. Haar golvende, donkere haar leek wel te schijnen, haar kleren glommen en haar glimlach straalde.” (p. 6); “Toen Vlinder werd geboren, wist haar moeder zeker dat ze haar baby de perfecte naam had gegeven. Dit zou een lief, fladderig, kleurrijk kind worden.” (p.6); “Mot fladderde niet. Ze hield niet van kleuren. En, tot afgrijzen van haar kleine, slanke moeder, was ze nog mollig ook.” (p.8); ...)
- Hoe denkt Mot over haar moeder? Verandert haar mening gedurende het verhaal? Zo ja, hoe? (“Ze hoorde haar moeders stem in haar hoofd. Te veel brood is niet goed voor iemand met jouw lichaamsbouw. Heb je nou weer die zwarte jas aan? Draag toch eens iets leuks.” (p.16); “Had ze maar een moeder als Lelie, die haar goed vond zoals ze was.” (p.183); “Ja, waarschijnlijk hield ze van haar moeder. Maar ze snapte haar inderdaad voor geen meter.” (p.184); “Maar nu lijkt het steeds alsof je advies eigenlijk voor mij is. Ik moet dunner en vrolijker en minder stampen en mijn haar moet uit m’n gezicht.” (p.211); “Het voelde niet meer als ruzie, maar ook niet als niet-ruzie.” (p.213); “Toen keek ze haar moeder aan, zag haar afwachtende glimlach, nam een paar grote sprongen en vloog haar in de armen.” (p.254); ...)
- In dit verhaal spelen verschillende families een rol. Welke families zijn dat? Wat kun je over hen vertellen? (de familie van Mot: ze woont alleen met haar moeder, haar vader woont aan de andere kant van de wereld; de familie Bolwerd: Ritter Bolwerd was een beroemde uitvinder, hij heeft de hele stad opgeknapt met het geld dat hij verdiende, zijn zoon Arkon Bolwerd die nu op een vervelende manier doet alsof de stad van hem is, zijn dochter Jacqueline die blind werd geboren en opgroeide in een tehuis, haar dochter Rosie Roest, die pas aan het eind van het verhaal ontdekt dat zij de erfgenaam van Ritter is, en Vincent Bolwerd, die eerst doet alsof hij een neef van Arkon is, maar later blijkt dat hij zijn zoon is; de ‘familie’ die in De Werf woont: deze groep acrobaten, kunstenaars en botenmakers is niet echt familie van elkaar, maar ze wonen daar wel samen; ...)
- Hoe denkt Mot eerst over Vincent? Hoe verandert haar mening gedurende het verhaal? (“Hij was het kind dat Mots moeder eigenlijk had moeten krijgen. Een jongetje dat voor zijn lol zou gaan hardlopen en graag witte blouses droeg met kraagjes. En witte broeken. En stijlvolle schoenen.” (p.25); “Ze wilde niet afhankelijk zijn van die nette jongen met zijn perfecte glimlach.” (p.39); “Zou hij een handlanger van Arkon Bolwerd zijn?” (p.152); “Maar Mot wilde Vincent juist wel knuffelen. Hij nam het op tegen zijn oom! Hij wilde De Werf redden! Ze wist wel dat hij geen handlanger van Arkon was.” (p.231/232); ...)
- Wat vind je van de illustraties van de personages? Passen de illustraties van bijvoorbeeld Mot en Lelie goed/ niet goed bij wie ze zijn?

2.4. Stijl

- De auteur schrijft zintuigelijk en beeldend. Kun je een voorbeeld geven? Welke zin viel jou op? (“De mensen gingen voor haar aan de kant en volgden haar met nieuwsgierige blikken naar een dunne, houten steiger die bijna verborgen door het riet van de kade naar het water liep. Voorzichtig liep ze over de wankelende plankjes, die kraakten onder haar voeten.” (p.67); “Zo werd de boot een veilige cocon van ijzer die rustig op het water dobberde. De golven maakten metalige geluiden tegen de randen, de buitenwereld leek ver weg.” (p.99); ...)
- Wat valt je op aan de illustraties? (veel roestbruin en zwart; er is veel op de paginagrote illustraties te zien, er zijn ook veel details; veel patronen (planten, kleden, daken, koepels, etc.); elk hoofdstuk start met dezelfde tekening (patrijspoort van de duikboot?) en eindigt met een zon (de sleutel tot de tunnel); ...) Vind je de illustraties passen bij het verhaal? Welke illustratie vind je het mooist?

2.5. Vertelperspectief / structuur

- De lezer beleeft het verhaal via Mot, maar Mot is geen ik-figuur. Vind je het wel/niet prettig als een verhaal een ik-figuur heeft? Vind je dat je wel iets te weten komt over hoe Mot zich voelt? Kun je een voorbeeld geven? (“Mot smeerde zo langzaam mogelijk boter op haar boterham en schoof het vieze mes daarna over het aanrecht van zich af. Het liet drie vlekken na. Mooi zo.” (p.12); ...)

2.6. Tijd

- Wat is je opgevallen aan de duur van het verhaal, hoeveel tijd is er voorbij gegaan? (op de roze tussenpagina's staan tijdsaanduidingen: “Een week later” en “Tien dagen later”; het vinden van de duikboot en het ontrafelen van het mysterie lijkt in een week te zijn gebeurd: “Het meisje voor wie haar duikboot was gemaakt, aan wie ze zo vaak had gedacht deze week.” (p.314); ...)
- Wat vind je van die tijdsaanduidingen? Wat doet dat voor jou met het verhaal?

2.7. Einde

- Aan het eind van het verhaal is het mysterie van de duikboot opgelost en zijn alle problemen van de stad voor een groot deel weg. Wat vind je ervan dat Rosie de kleindochter van Ritter Bolwerd blijkt te zijn?
- Het laatste hoofdstuk heet “Gewoon Mot”. Waarnaar verwijst die titel? (de bijnamen die de metaalvisser hebben; de naam die Mot zichzelf heeft gegeven en die haar moeder niet kan zeggen, behalve aan het eind van het verhaal; “Maar altijd als ze ‘Mot’ zei, keek ze er droevig bij. Droevig en een beetje vies.” (p.8); “‘En dat meisje in het zwart, met die lok voor haar ogen en dat groen in haar haar,’ zei Motts moeder tevreden, ‘dat is mijn dochter. Dat is Mot.’” (p.331); ...)

2.8. Sfeerschepping

- Op de achterkant van het boek staat dat het verhaal betoverend is. Ben je het daarmee eens/oneens? Vertel eens.
- Mot beleeft met de duikboot een waar avontuur. Was het een spannend avontuur? Waar zit dat in? (het speurwerk naar de eigenaar van de duikboot; de geplande sloop van De Werf; de botsingen tussen Mot en haar moeder; het mysterie rond de familie van Vincent; de tochten onder water en door de tunnel; ...)
- Recensenten noemen “Mot en de metaalvisser” ook grappig, hartverwarmend, stoer en knus. Ben je het daarmee eens/oneens? Vertel eens. Heb je zelf nog een andere bevinding?

3. VERWERKING

- Mot en haar moeder krijgen een discussie over De Werf en de Ouden Haven, zie pagina 156. Met wie ben jij het meer eens, met Mot of haar moeder? Kun je je voorstellen waarom de ander iets anders zegt?
- De metaalvisser geven elkaar bijnamen. Mot verzint al een bijnaam voor zichzelf: Magische Mot, Misdaad-oplossende Mot, Mooie Mot, Mollige Mot. Welke vind jij het beste bij haar passen? Heb je nog een andere bijnaam voor haar? En voor jezelf?

MATERIAAL

-
- Wit papier
 - Potlood
 - Kleurpotloden
-
- Zoek op internet of in een boek afbeeldingen van vlinders en nachtvlinders. Maak daarna zelf een tekening van een vlinder en een nachtvlinder.
 - Mot kan met haar duikboot niet boven water kijken. Wat zou ze zien als ze dat wel kon, bijvoorbeeld in het kanaal of in De Werf? Teken dat. Haal uit de tekst (bijvoorbeeld op pagina 111) wat je nodig hebt voor je eigen tekening.
 - Kijk voor meer lessuggesties bij “Mot en de metaalvissers” op woutertjepieterseprijs.nl.
<https://woutertjepieterseprijs.nl/lessuggesties/mot-en-de-metaalvissers-lessuggesties-2023/>
-

4. VERDER LEZEN

- De jongen in de jurk / David Walliams en Quentin Blake (ill.) (Clavis, 2023) – identiteit
 - Zeemeermeisje / Jowi Schmitz (Hoogland & Van Klaveren, 2022) – identiteit
 - Vanaf hier kun je de hele wereld zien / Enne Koens en Maartje Kuiper (ill.) (Luitingh-Sijthoff, 2021) – identiteit
 - Miljonairskind; Het geheim van het onderhuis / Ilona de Lange en Micky Dirkwager (ill.) (Leopold, 2019) – rijkdom
 - Elvis Watt; miljonair / Manon Sikkel en Annet Schaap (ill.) (Moon, 2013) – rijkdom
 - Tante Troela / David Walliams en Tony Ross (ill.) (Clavis, 2015) – erfenis
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Lowie; Van de vogel en de dief

Over het boek

Auteur: Stefan Boonen

Uitgeverij: Pelckmans

Over de maker

Stefan Boonen (1966) volgde een opleiding tot meubelmaker en daarna voor bijzondere jeugdzorg. Nadat hij zijn burgerdienst had vervuld, trok hij naar Leuven, waar hij ging werken als opvoeder in de bijzondere jeugdzorg. Sinds 1999 is hij fulltime schrijver.

In 2000 verscheen zijn eerste boek, het voorleesboek "Hoor je me!". Sindsdien heeft Stefan meer dan honderd boeken geschreven, voor kinderen tussen 3 en 15 jaar. Hij schrijft zowel prentenboeken, voorleesboeken als leesboeken, en in verschillende genres: spannende/avontuurlijke/grappige boeken als verhalen over ernstige thema's. Meerdere boeken werden vertaald, enkele bewerkt voor theater of televisie.

Voor zijn prentenboek "Verliefd" ontving hij een Vlag en Wimpel van de Griffeljury. Naast kinderboeken schrijven werkt Stefan mee aan theaterprojecten en was hij de oprichter van het literaire tijdschrift Zulma. Stefan Boonen was een van de initiatiefnemers van Kinderboekendag en is nauw betrokken bij KABAAL (kinderboekenfestival).

Bron: www.stefanboonen.be, www.wikipedia.org, www.deschrijverscentrale.nl

1. VOOR HET LEZEN

- Heb je al eens eerder boeken gelezen van Stefan Boonen? Welke? Wat vond je ervan? (een prentenboek uit de reeks "Met opa", of een boek voor oudere kinderen, zoals "Hier waakt oma" of "Mammoet")
- De titel van het boek is "Lowie; Van de vogel en de dief". Wie of wat is Lowie, denk je? Is het de naam van de hoofdpersoon of betekent het iets anders? Ken je deze naam al uit een van Boonens andere boeken? (de hoofdpersoon is een meisje en heet Lowie, op de omslagillustratie zou je het silhouet kunnen zien van een meisjeshoofd; de hoofdpersoon in het prentenboek "Verliefd" heet ook Lowie; ...)
- Wat vertelt de ondertitel over het verhaal? (vogels en dieven hebben een belangrijke rol; ...)

2. HET VERHAAL

2.1. Korte inhoud

Lowie (11) ontsnapt aan de ellende bij de familie Simmer waar ze als hulpje werkt. Maar weggelopen blijkt niet gemakkelijk als je geen eten of slaapplek hebt. In het Hoogwoud ontmoet Lowie drie andere kinderen met wie ze een tijdje optrekt en die allemaal hun leven zelf vorm willen geven. Lowie kiest daarna al snel weer voor haar eigen pad en komt dan in het stadje Hinkel bij kapper Roedie terecht. Daar ontdekt ze dat ze een speciale gave heeft: als ze zich boos maakt of ongerust is, kan ze heel hoog springen.

2.2. Cover

- Wat zie je op de omslagillustratie? Wat valt je op? (tegen een bruine achtergrond een silhouet van een meisjeshoofd waarin een landschap met dorpen te zien is; of een doorkijkje door een bruine muur met zicht op de dorpen; een vogel boven het landschap en ook een vogel op de rand van het silhouet; ...)
- Spreekt het omslag je aan?

2.3. Personages

- “Volgens oma was ze altijd al een woelig kind. Eentje met hoge golven in haar hoofd en in haar benen.” (p.26) Wat bedoelt Lowies oma met die uitspraak, denk je? (Lowie is een meisje dat veel denkt en dat veel beweegt; ...)
- Lowie gruwet ervan dat ze voor de Simmers moest werken. Wat bedoelt Lowie met gruwen? Heeft gruwen een positieve of een negatieve betekenis? Kun je je voorstellen dat ze zich zo voelt? Wat zou jij gedaan hebben als je Lowie was, zou je bij de Simmers zijn blijven werken of ook zijn weggelopen? (“Als je rilt omdat je bent wie je bent.”; ...)
- Lowie kan heel hoog springen, maar ze heeft ook “een hart als een kolibrie” (p.181). Wat gebeurt er als Lowie te vaak achter elkaar van die hoge sprongen maakt? (ze raakt uitgeput en moet overgeven; ...) Wat zijn de positieve kanten van haar gave? (Lowie redt een jongetje uit een boom, kan een bal van het dak halen, en kan zo spelen alsof ze dood is; ...)
- Lowies vriendin Emma komt erachter dat Lowie een meisje is. Ze reageert als volgt: “‘Hmm. Ik doe ook weleens dingen die ik niet snap.’” (p.191) Wat vind je van Emma’s reactie?
- In Hinkel gaat Lowie werken bij kapper Roedie. Hoe weet je of dat een fijne/goede plek voor haar is? (Roedie vindt dat je mensen een kans moet geven, “soms zelfs twee.” (p.141); ...) Ben je het met de stelling van Roedie eens? Wanneer wel/niet?
- Wie van de personages die aan het begin worden genoemd bij “Wie is wie?” vind je bijzonder in dit verhaal? Wat kun je over hem/haar vertellen?

2.4. Stijl

- De auteur schrijft in korte, ritmische zinnen. Zijn zinnen zijn ook beeldend. Kun je een voorbeeld geven? Welke zin viel jou op? (“Ze glimzucht. Dat is als je moe bent en toch wilt glimlachen.” (p.178); “In de dagen na die storm barstte de aarde open, een barst hier, een scheur daar. Als een taart die te lang in de oven had gestaan.” (p.45); “Opeens, als een vloedgolf in haar hart, voelt ze hoe alleen ze is.” (p.63); ...)
- Lowie is altijd bezig met woorden. Zo ontdekt ze dat er niet veel verschil zit tussen een kapper en kaper (niet alleen wat betreft het woord, maar ook wat betreft de betekenis) en ze vindt sommige woorden heel mooi. “Dat vindt ze een mooi woord. Kroost.” (p.240) Heb jij een mooi of bijzonder woord gelezen in dit verhaal? Wat vind je van die bijzondere namen voor sommige mensen? (pokdalers; klovers; ...)
- Wat valt je op aan de illustraties? (alleen landschappen; zwart-wit; eenvoudige tekeningen van bomen en dieren; geen illustraties van personages; ...) Vind je de illustraties passen bij het verhaal? Mis je de illustraties van de personages wel/niet? Vertel eens.

2.5. Vertelperspectief / structuur

- De schrijver begint zijn verhaal met een samenvatting en spreekt de lezer aan: “Als je niet veel tijd hebt” (p.3). Vind je die opening grappig of juist niet? Krijg je zin om verder te lezen?
- Na de samenvatting stelt de schrijver de personages voor en start hij met een hoofdstuk “Bij het einde” (p.11). Wat kun je over dit hoofdstuk vertellen? Waarom begint de schrijver het verhaal op deze manier? (het is bijna het eind van het verhaal dat naar voren gehaald is en aan het eind nog een keer voorbijkomt; de schrijver bouwt hiermee de spanning op en maakt de lezer nieuwsgierig; Waarom doen ze alsof Lowie begraven wordt? Wat is er dan gebeurd? En wat gaat Lowie doen na de begrafenis?; ...)
- Het verhaal bestaat uit twee delen. Vind je dat een logische indeling? Had er nog een derde deel moeten zijn? En met welk hoofdstuk zou dat deel moeten beginnen? (het eerste deel speelt zich af bij de familie Simmer en het Hoogwoud, het tweede speelt zich af in Hinkel; een derde deel zou bijvoorbeeld kunnen beginnen bij hoofdstuk 70, als de start van het plan dat ze gaan uitvoeren; ...)

- Voorin het boek staat: “We staan scheef. Daar begin het allemaal mee.” Heeft dit motief iets met het verhaal over Lowie te maken? (het citaat komt uit het boek “De sneeuwganzen” en “Lowie” zit vol met vogels; het boek “De sneeuwganzen” gaat over de trek van de ganzen naar het noorden en over de reis van de schrijver en zijn bespiegelingen over filosofie, nostalgie, heimwee en thuiskomen; ...)
- Via de notities in het misdadschrift krijgt de lezer een deel van het verhaal via het perspectief van de Kommissaar mee. Welk beeld krijg je van de Kommissaar? Vind je het wel/niet grappig wat hij schrijft? (hij doet heel gewichtig en serieus; hij noemt de daders “snotneuzen” (p.105) en een “‘een ongere bende’” (p. 112) en hij heeft het over een “‘vijandige’ ontmoeting” (p.112); ...)

2.6. Tijd/Genre

- Is het duidelijk in welke tijd dit verhaal zich afspeelt? Wat vind je daarvan? (het verhaal lijkt zich niet in de huidige tijd af te spelen, maar ook niet heel erg lang geleden: er is geen internet en er rijden geen auto's, maar er zijn in Hinkel wel wc's en er is elektriciteit; bezoekers van Hinkel worden gewaarschuwd voor draken en het Hok doet dienst als gevangenis; ...)
- Bij welk soort verhalen is het ook altijd onduidelijk in welke tijd ze zich afspelen? (sprookjes) Kun je dit verhaal ook een sprookje noemen? (misschien niet een echt sprookje met ‘Er was eens’ en ‘Ze leefden nog lang en gelukkig’, maar wel een sprookjesachtig verhaal; ...)

2.7. Einde

- Haar vrienden in Hinkel doen net alsof ze Lowie begraven. Daarmee geven ze haar de kans om te ontsnappen aan haar straf. Wat vind je van dat einde? Als je zelf een eind had mogen verzinnen, hoe zou dat er dan uitzien?
- Lowie wil graag op zoek naar het eiland waar mensen nog hoger kunnen springen dan zij kan, maar ze wil ook graag bij kapper Roedie blijven, zie pagina 222. Kun je je haar twijfels voorstellen? Wat zou jij doen in haar situatie?

2.8. Sfeerschepping

- Welke woorden vind jij passen bij de sfeer van dit verhaal? (warm; knus; sprookjesachtig; ontroerend; spannend; ...)
- Wat maakt dit verhaal nog meer spannend, behalve de begrafenis aan het begin? (het speurwerk van de Kommissaar; Lowie die verborgen houdt dat ze een meisje is; ...)

3. VERWERKING

3.1. Thema's

- Lowie en de kinderen uit het Hoogwoud hebben gestolen. “Ze zijn niet eh, slecht, ze hadden alleen maar honger.” (p.258) Lowie vindt het wel erg dat ze een dief is, maar is ook boos op de familie Simmer die van haar gestolen hebben. Wat vind jij van stelen? Wat vind jij van mensen die eten stelen, omdat ze honger hebben? Wat had jij in Lowies situatie gedaan? Verandert je mening als rijke mensen stelen, zoals de Simmers?
- Tijdens de eerste nacht alleen in het bos voelt Lowie zich heel klein en alleen. “Ik stel niet veel voor, denk ze, ik ben als een reepje papier, een los draadje. Zonder familie, geen spullen, amper een plek om te slapen. Minder kun je niet zijn.” (p.63) Kun je je voorstellen dat Lowie zich zo voelt? Wat zou je willen doen of tegen haar willen zeggen in deze situatie? Hoe zou je Lowies situatie kunnen vergelijken met die van sommige vluchtelingenkinderen?

3.1. Tekenen

MATERIAAL

- Wit papier
- Potlood
- Kleurpotloden

- Als Lowie net weggelopen is bij de familie Simmer ziet ze voor het eerst het landschap. “Het landschap lijkt op de deken van haar bed.” Maak een tekening bij het fragment op pagina 36.
- In “Lowie” komen veel vogels voorbij.
 - Welke vogels zijn dat? (huismus; gaai; papegaai; gans; merel; duif; spreeuw; ...)
 - Lowie vergelijkt zichzelf vaak met een huismus, maar welke vogel zou ze willen zijn? (albatros of zwaluw)

Zoek informatie op over de vogels die in het boek voorkomen.

- Welke vogel zou jij willen zijn?

Maak een tekening van die vogel. Zoek ook de Latijnse naam van de vogel op en schrijf die erbij.

4. VERDER LEZEN

- Mijn moeder is een dekbed / Lysette van Geel en Tineke Meirink (ill.) (Volt, 2023) – armoede
 - De eikelvreter / Els Pelgrom (Luitingh-Sijthoff, 2022) – armoede
 - Vonk / Tim Tilley (Ploegsma, 2023) – weeskinderen
 - De olifantendief / Jane Kerr (Ploegsma, 2022) – weeskinderen
 - Zeemeermeisje / Jowi Schmitz (Hoogland & Van Klaveren, 2022) – identiteit
 - Vanaf hier kun je de hele wereld zien / Enne Koens en Maartje Kuiper (ill.) (Luitingh-Sijthoff, 2021) – identiteit
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.